

Hilmar Nøis: Svalbards fangstkonge

Villmarksliv

• JAKT • SPORTSFISKE • FRILUFTSLIV

WWW.VILLMARKSLIV.NO

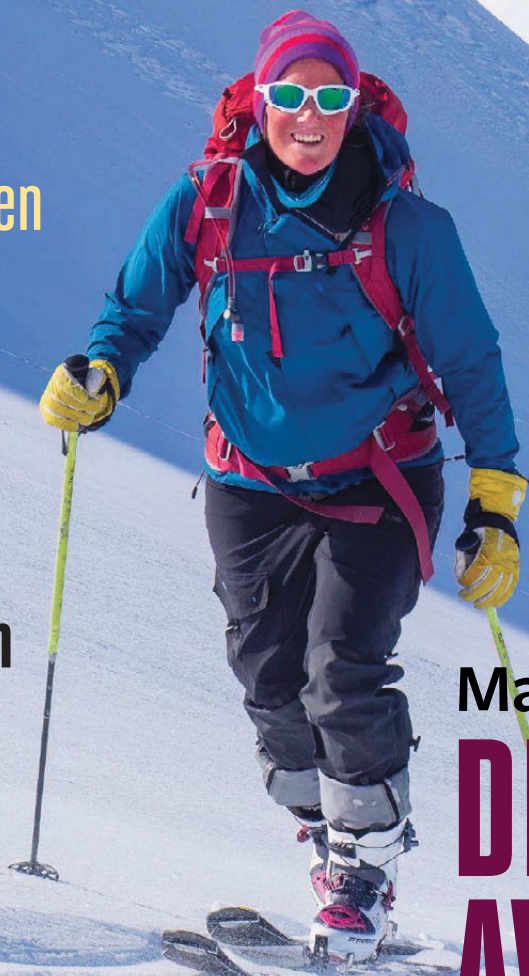
03-2025 Kr 119,-

**STOR
GUIDE**

 Ute en
vinternatt

**I SNØHULE,
TELT OG IGLO**

 Natur under press
Skogshogst
truer tiurleiken

 Del opplevelsen
Den viktige
turmakkeren

STOR TEST
13
 LETTE
TURSEKKER

Snøugla:
 – skarpsynt
 med dårlige
 utsikter

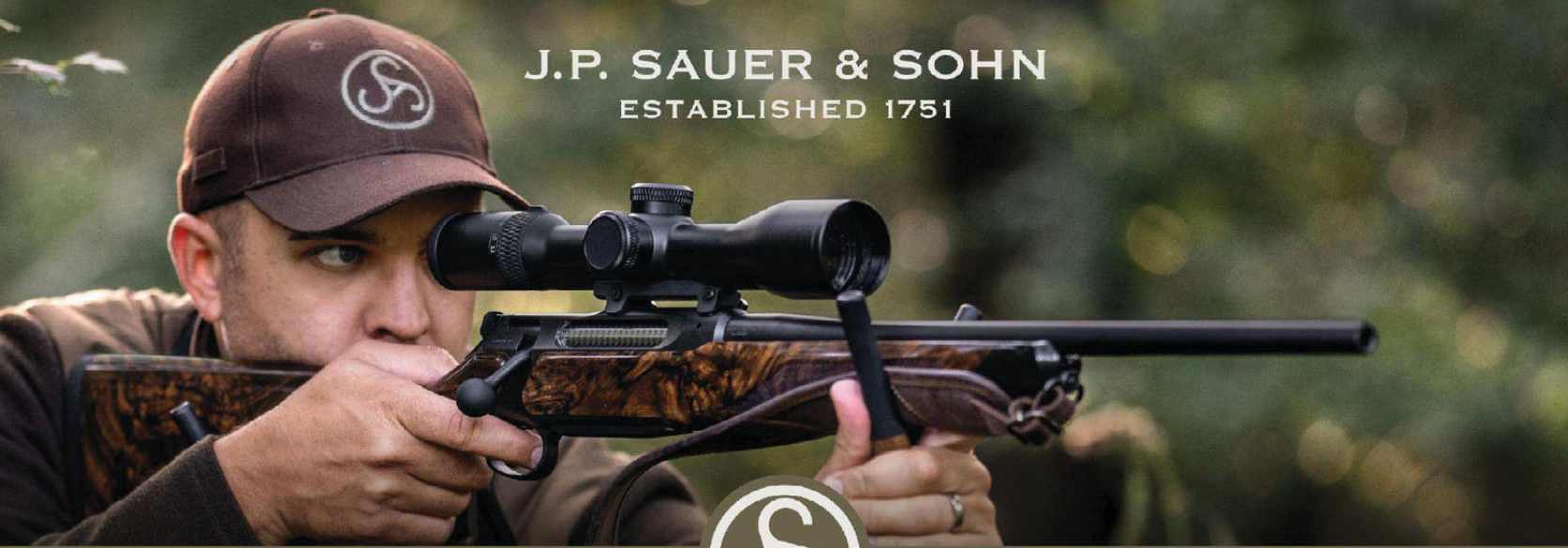
Majestetiske Møysalen:

**DRONNINGEN
AV VESTERALEN**

Badstu, pudder og panorama

J.P. SAUER & SOHN
ESTABLISHED 1751

SAUER 505. THE BOLT-ACTION RIFLE FOR MOMENTS OF TRUE HAPPINESS.

THE ELEGANCE PACKAGE

THE HIGHLAND PACKAGE

THE OUTBACK PACKAGE

The new Sauer 505 is individually configurable or available with one of three high-quality configuration packages. Choose between the Elegance, Highland or Outback package based on your requirements – each can be combined with a wood, carbon fibre or polymer stock.

THE NEW SAUER 505.
A LOVE THAT NEVER ENDS.

www.sauer.de

Villmarksliv DETTE ER OSS!

Vi i Villmarksliv er lidenskapelig opptatt av friluftsliv, norsk natur, fiske og jakt. Vi tror på en bærekraftig bruk av naturen rundt oss, og vi ønsker at våre etterkommere også skal kunne glede seg over den norske friluftstradisjonen. I hver utgave gjør vi vårt beste for å spille de rike mulighetene for aktivt friluftsliv i Norge.

Forsidefoto: KRISTIN FOLSLAND OLSEN

Mer enn
bare et blad

Podkasten Villmarksliv

Nye episoder hver uke:
www.podkastenvillmarksliv.no

NM i naturfoto

Norges største naturfotokonkurranse.
Se bildene på: nminaturfoto.no

Nyhetsbrev

Få det beste fra Villmarksliv rett i innboksen.
Påmelding: bit.ly/villmarksnytt

- + Villmarksliv junior
- + 8 ekstra sider til abonnentene
- + www.villmarksliv.no

LES Villmarksliv DIGITALT

Ønsker du å lese Villmarksliv digitalt, kan du som abonnent gjøre det gjennom magasinappen Flipp.

- ✓ Les hele bladet digitalt
- ✓ Tilgang til tidligere utgaver
- ✓ Uten ekstra kostnad for abonnenter

For å komme i gang må du registrere deg på www.flipp.no/start. Du må ha Vipps for å identifisere deg.

REDAKSJONEN

REDAKTØR:

Knut Brevik tlf.: 411 70 012
knut.brevik@egmont.com

REDAKSJONSSJEF:

Hallvard Lunde tlf.: 99 22 43 59
hallvard.lunde@egmont.com

VISUELT ANSVARLIG:

Mona Henriksson
mona.henriksson@egmont.com

REDIGERER:

Linda Pedersen
linda.pedersen@egmont.com

REPORTER:

Peter Nagy
peter.nagy@egmont.com

ANSVARLIG REDAKTØR: Axel Walø
PRODUKSJONSKOORDINATOR: Ingunn Elise Kristiansen
BILDEBEHANDLING: Hilde Andresen og Mindworking Asia

KUNDESERVICE:

På minside.egmont.no kan du enkelt se på og administrere ditt abonnement. Bli abonnent på: bladkiosken.no

TLF. HVERDAGER 08-16: 22 58 56 70

E-POST: abo-villmarksliv@egmont.com

Fint om du har ditt kundennummer klart ved henvendelse til oss.

ADR.: Villmarksliv, abonnementservice, Pb. 4980, 0441 Oslo

POSTADRESSE: Egmont Publishing, Villmarksliv,

P.b. 4980, Nydalen, 0441 OSLO

BESØKSADRESSE: Nydalsveien 12A, Nydalen, Oslo

ANNONSE

SALGSSJEF: Christian Dannevig tlf.: 90 40 92 89

christian.dannevig@egmont.com

MARKEDSANSVARLIG: Kristine Lone, kristine.lone@egmont.com

ABONNEMENTSPRISER:

1 år ordinært abonnement: kr 799,

Gullabonnement: kr 12 utgaver: 899,- 24 utgaver: 1499,-

(pristillegg utenfor Norden) Abonnementet løper til det blir oppsagt.

Stoff i bladet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaksjonen og med kildehenvisning. Villmarksliv tar intet ansvar for originalbilder/artikler som ikke er bestilt. Utgivelse av stoff i Villmarksliv skjer bare i henhold til våre generelle vilkår for rettigheter til stoff. Dette gjelder både for stoff som honoreres og for stoff som ikke honoreres. Vi forbeholder oss blant annet retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med, herunder å utgi stoffet via internett. Innsendere av stoff kan, etter spesiell avtale med oss, i hvert enkelt tilfelle, reservere seg mot at deres stoff distribueres til våre kunder fra det elektroniske arkivet. Egmont Publishing er en del av Egmont. Egmont er et av Nordens største mediekonsern med 6300 ansatte og aktivitet i 30 land. Vi er en stiftelse og Egmont Fondet deler årlig ut over 90 millioner kroner til et bedre liv for barn og unge. Vårt motto We bring stories to life – har sterke publisistiske verdier. Vi står bak mer enn 700 magasiner, tegneserier, klubb.no, TV 2, Nordisk Film, kinodrift, samt flere deleide selskaper.

story house
EGMONT

Trykk:
Egmont
Printing Service
ISSN: 0332-7442

Strengt tatt er jo alle år «friluftslivets år», men det er bra med et ekstra fokus på naturens gleder

Dag Kjelsaas

FRILUFTSLIVETS ÅR

Med støtte fra Klima- og miljødepartementet går 19 store frilufsorganisasjoner sammen om å inspirere hele Norge til å bli med ut i naturen – uansett forkunnskaper eller forutsetninger. Målet er at flere skal få oppleve gleden av å være ute, året rundt.

Startskuddet gikk 18. januar med arrangementet *Hele Norge bærer*, der tusenvis av nordmenn tente bål som lyste opp vinterkvelden.

Og gjennom hele 2025 er det planlagt flere spennende aktiviteter, som *turmat fra hele verden-dagen*, *hele Norge sammen på tur*, og *natt i naturen*. Sistnevnte oppfordrer oss til å overnatte ute – i telt, snøhule, under et tre, eller rett og slett under åpen himmel.

Tall fra SSB viser at en av fire nordmenn prøvde seg på uteovernatting i 2021, og trenden har holdt seg stabil. Kanskje blir vi enda flere som våger oss ut i frisk luft og stjerneklar natt i år?

I vår nye artikkelserie tar villmarkseksperten Dag Kjelsaas oss med ut i naturen og deler sine beste tips og råd. Denne gangen viser han oss hva som skal til for å få det best mulig om man overnatter ute om vinteren. Med mer erfaring enn de fleste er det mye å lære – så finn fram notatblokka!

Livet nytes best utendørs. Sees vi i månenskinnet?

Redaksjonen

LES SAKEN
PÅ SIDE

36

HØR KNUT I PODKASTEN VILLMARKSLIV

Hver uke kan du høre interessante historier med Knut Brevik.

www.podkastenvillmarksliv.no

KJØP FØR AVGIFTSØKNING

KGM

kgm-auto.no

Statsbudsjettet for 2025 fører til økte avgifter på dieselvarebiler fra 1.april. Slå til!
Vi har gode leasingtilbud på Musso Grand 4x4 Pick-up og Rexton 4x4 varebil.

**BILER PÅ LAGER
FOR RASK
LEVERING!**

**36MND/45.000KM
4.947,-***
PR MND

36 mnd./15.000 km. pr. år. Forskuddsleie kr. 100.000,-. Etablering 4.995,-. Kundekostnad inkl. etablering kr. 283.087,-. Denne leasingavtalen er basert på fast rente. Frakt og klargjøring tilkommer.

**PREMIUM SUV, 4X4 OG
POWER**

**202
HK**

**441
NM**

**KING
SIZE**

**3,5T
HENGER
VEKT**

**REXTON 4X4
VAREBIL
595.177,-
(EKS MVA)**

**BILER PÅ LAGER
FOR RASK
LEVERING!**

**36MND/45.000KM
4.927,-***
PR MND

36 mnd./15.000 km. pr. år. Forskuddsleie kr. 100.000,-. Etablering 4.995,-. Kundekostnad inkl. etablering kr. 282.367,-. Denne leasingavtalen er basert på fast rente. Frakt og klargjøring tilkommer.

**202
HK**

**441
NM**

**KING
SIZE**

**MUSSO GRAND 4X4
PICK UP 528.613,-
(EKS MVA)**

12 TOPPTUR I
MØYSALEN

24
KOMPIS PÅ TUR

FRILUFTSLIV

- 12 **Møysalen nasjonalpark**
Dronningen av Vesterålsalpene
- 24 **Turmakkeren**
Det er alltid godt å ha noen å dele
opplevelsene med
- 36 **Mestringsfølelse med Dag**
Overnatting i vinternatta

NATUR OG DYRELIV

- 18 **Sårbar nomade**
Snøuglas langstrakte rike
- 74 **Tiurleikens utfordring**
Problematiske skogshogst truer leiken

18 PÅ
LEMEN-
JAKT

SPORTSFISKE

- 30 Isfiske på bortgjemte tjern**
Vi lokket ørreten ut av vinterdvalen
- 58 Storfisk i Luster**
Mellom fjord og fjell, øst og vest
- 62 Fiske fra kano og kajakk**
Kom deg ut til fisken

JAKT

- 64 Legendarisk fangstmann**
Historien om Hilmar Nøis, kongen av Sassendalen

TESTER OG UTSTYR

- 42 Lette dagstursekker**
Passer til dagsturer og hytte-til-hytte-turer
- 51 Rimelig utstyr**
Turøks, isfiskesett og våpenfuttural
- 52 Utstyrs tester**
Lett dunjakke, labber og hodelykt
- 54 Fiskeutstyr**
Sildeimitasjon, haspelsnelle og mini-jig
- 55 Turutstyr**
Skiboks, foldekniv og nikkers

30 ISFISKE

64 HILMAR NØIS

42 STORTEST: LETTE TURSEKKER

62 FISKEKAJAKK

FASTE SIDER

- 4 Leder
- 8 Blinkskudd
- 10 Villmarksnytt
- 80 Vilt og viten
- 82 Skråblikk

KONGLEBIT

BÆRSPESIALISTEN

Tekst og foto:
Tom Schandy

I en rognebærbusk fråtser noen vakre finkefugler i rognebær. Det er konglebiten. Hannene er røde, som små papegøyer, mens hunnene og ungfuglene er gulgrønne. De er usedvanlig lite sky der de hopper fra kvist til kvist for å forsyne seg.

Det er dog ikke selve fruktkjøttet de er interessert i, men frøene inni bærene. Men det er ikke mye frø inne i et bær, vanligvis rundt fire stykker, og kun millimeter-

store. Tilgangen til bær varierer fra år til år. I de dårlige årene ser vi derfor lite til konglebiten som hekker i taigaen langt nord.

Men i vinter har det vært god tilgang, og mange konglebiten har vært å se på Østlandet og andre steder. Man antar at fuglene kommer fra det nordlige Skandinavia, svensk og finsk Lappland, samt det nordvestlige Russland.

6

forskningsinstitusjoner har utviklet forskningssystemet COAT som skal forutse konsekvenser av klimaendringer i Arktis. Her skjer oppvarmingen fire ganger så raskt som gjennomsnittet på jorda, og det kan gi mange svar på hva vi har i vente, skriver forskning.no.

2024 varmeste noensinne. 2024 ble det første året som var varmere enn 1,5-gradersmålet, og det varmeste registrerte året noensinne. Året var preget av ekstremvær over hele verden, med alt fra kraftige stormer og flom til hetebølger, tørke og skogbranner, sier en rapport fra C3S.

Lukas Tietgen

ELG OG HJORT VIL HA BRUER

Forskning viser at elg og hjort heller vil krysse veien over en bru enn å krysse den via en tunnel.

Tekst: Peter Nagy

Hvert år mister svært mange hjortedyr livet etter ublide møter med biler og andre kjøretøy. Fra 1. april 2023 til 31. mars 2024 ble det registrert nesten 15 500 ulykker med hjortevilt, ifølge Hjorteviltregistret.

Det legges ned mye arbeid i å få ned ulykkestallene. Viltpassasjer, kombinert med gjerder på sidene av veien, er trolig det sikreste tiltaket mot ulykker. Det bygges både bruer og tunneler for å gi hjortedyra en mulighet til å krysse veien trygt.

Ved hjelp av viltkameraer plassert ved fem viltpassasjer – tre overganger og to underganger – har forskere ved Norsk institutt for naturforskning (NINA) også kartlagt hva dyra foretrekker når de krysser veien.

De fant de ut at de store dyrene,

som elg og hjort, foretrakk overganger framfor underganger. Rådyra derimot, brukte like gjerne undergangene, og de krysset også veien oftere nær kulturmark og bebyggelse.

Forskerne studerte også om gjengroing gjorde at passasjene opplevdes som tryggere for dyrene, samt om utformingen og størrelsen på passasjen, tilgangen på vegetasjon eller omgivelsene rundt påvirket elgens valg. Her er det ikke kommet noen konklusjon, men det forskes videre på dette. Svarene vil være viktige for utformingen av viltpassasjer i framtida.

Tanken er at viltpassasjene også skal kunne brukes av turgåere og de som transporterer for eksempel tømmer fra skogen. Det kan gå fint, for hjortedyra bruker stort sett passasjene om natten, skriver NINA.

ELG VIL HA

BRU: Gi meg en B, gi meg en R, gi meg en U. Hva blir det? Bru! Hørte ikke? Bru!

HJORT TRUER ALMESKOG

I et leserinnlegg i Nationen skriver Alexander Nilsson, økolog i Biofokus, Steinar Vatne, naturkartlegger og Geir Gaarder, naturforvalter i Miljøfaglig utredning at hjortebestanden fører til økologisk kollaps. Ikke minst er det almeskogene som sliter.

På Vestlandet finnes kanskje Europas siste gamle almeskoger. Trærne blir svært gamle og får grov bark og store hulrom. De er levesteder for opp mot 700 arter av lav, sopp og moser.

Men nå har Vestlandet bygd opp en historisk stor hjortebestand og siden 1980-tallet har hjorten blitt så tallrik at den nå bokstavelig talt gnager opp almeskogen. Kronikkforfatterne etterlyser en forvaltning i samsvar med naturmangfoldloven, slik det står i Viltloven. Når hjortebestanden blir så stor at den truer annet naturmangfold, skal den reduseres ned til et nivå der dette ikke lenger er et problem, skriver de.

Nils Olav Talgøy

av fire ferskvannsarter er utrydningstruet, konkluderer forskere som har undersøkt mer enn 23 000 ferskvannsarter fra hele verden. Ferskvann som elver, innsjøer og våtmarker dekker bare én prosent av jordas overflate, men huser 10 prosent av alle kjente arter. Siden 1975 har 35 prosent av verdens våtmarker gått tapt, med dramatiske følger for mangfoldet.

Elva sto opp fra de døde. Leirelva i Trondheim, en sideelv til Nidelva, ble erklært død. Så ble elva restaurert, blant annet ved å tilføre mer enn 160 lastebillass (1600 m²) gytegrus i 2021–2024. Sist høst var den 2,4 kilometer lange fiskeførende strekningen av Leirelva tettepakket av laks- og ørretunger, skriver NINA.

ØNSKER FISKEFORBUD I OSLOFJORDEN

Regjeringen har nå sendt ut forslag om en rekke tiltak for Oslofjorden på høring.

Fristen for innspill er satt til 22. april 2025. Et av forslagene er å forby all fritidsfiske i Indre fjord og nasjonalparkene Færder og Hvaler, noe som vekker harme hos ihuga sportsfiskere som har bedrevet bærekraftig fiske blant annet med fang & slipp i årevis. I resten av fjorden foreslås det å kun tillate fritidsfiske etter fisk med håndholdte redskaper.

Den siste rapporten om Oslofjordens tilstand, utarbeidet av NIVA, NINA, NMBU, HI og UiO på oppdrag fra Miljødirektoratet viste at den økologiske tilstanden i Oslofjorden er dårlig. Det er nedgang i viktige naturtyper, for høye verdier av miljøgifter, store forekomster av lurv, dårlige oksygenforhold og fravær

Rasmus Ovesen

av fisk og andre arter. Den negative utviklingen skyldes i stor grad forurensing, overfiske og bygging i områder nær strand. Klimaendringer forventes å forverre situasjonen ytterligere de kommende årene.

TÅLER MYE TURISME

Mange turister vil på tur i norsk natur, og en undersøkelse utført av NINA viser at det er mulig å håndtere store besøksmengder med god tilrettelegging. Studiet ble gjennomført på de fem turiststiene Besseggen, Fossefåsa, Kjerag, Trolltunga og Preikestolen som alle har fått kvalitetsstempelet «Nasjonal turiststi» i Norge.

Grethe Rønningen

Kalender

17. FEBRUAR

Vinterferie, uke 8 og uke 9

21. FEBRUAR

Flaggdag, HM kong Harald V fyller 88 år

14. MARS

Fullmåne (delvis måneformørkelse)

PODKAST

Hvem fant opp fyrstikken

I denne episoden får du historien om fyrstikken. Vi er innom de aller første fyrstikkene, den første sikkerhetsfyrstikken, norsk fyrstikkproduksjon, her under Nitedals Hjelpstikker, og andre norske fyrstikkfabrikker.

KJØLIG:
Det blåser friskt
i fjellheimen.

Eventyrlig! Hvor vilt er ikke dette?
Emma, som går først og spor-
rer, snur seg til oss andre med
svett panne og bredt smil.
– Det er helt usannsynlig vak-
kert her!

Det er kaldt og klart vintervær.
Pudderkleddte fjelltopper raver over
mørkeblå fjordarmer langt der nedre.
Det glitrer som i diamanter i snødek-
ket.

FJELLDRONNINGEN I VESTERÅLEN

DRØMMEN OM MØYSALEN

I Vesterålsalpene er det et fjell som står ut som selve dronningen.

Tekst og foto: Kristin Folsland Olsen

Vi befinner oss midt i Vesterålens indrefilet, med toppkurs på beina.

SNYTINDHYTTA

Etter en mil marsj med tunge sekker kom vi fram til Snyttindhytta i går kveld, turkompisene Emma, Vera, Martin og jeg. Hytta, som eies av Vesterålen turlag ligger flott plassert i fjellheimen på Hinnøya, Norges største øy utenom Svalbard.

MAJESTETISK: Fra toppen av Snøtindan er det et vakkert skue mot Møysalen (1264 moh.)

➤ VESTERÅLENS DRONNING

Med sine 1262 høydemeter er Møysalen det høyeste fjellet i Vesterålen, i et fjellområde som lokalt går under navnet Vesterålsalpene. Møysalens karakteristiske profil er lett gjenkjennelig fra miles avstand; et stort, flatt toppplatå med to distinkte pinakler, kalt Møylene, ved siden av.

> SNYTTINDHYTTA

Snyttindhytta ble bygget i 1993, i vakre omgivelser midt i Vesterålsalpene.

Tryggeste atkomst til Snyttindhytta vinterstid er fra Djupfjorden vest for Sigerfjorden. Distanse ca. 10 kilometer.

Anlegget eies av Vesterålen Turlag og består av to hytter og en utedo. Det finnes totalt 22 sengeplasser her.

I den minste hytta er det badstue. I 2001 ble Snyttindhytta den første ubetjente DNT-hytta i Norge som fikk badstue.

Hovedoppsynsman og initiativtaker til hytta heter Trond Løkke. Han besøker hytta en gang i måneden, og er på Møysalen en gang i året «for å sjekke at alt er på stell der oppe».

I 2003 var Trond Løkke guide da dronning Sonja besteg Møysalen på en privat tur. Dronningen har uttrykt stor begeistring for Vesterålen, og har vært på tur i området en rekke ganger. En egen tur er oppkalt etter Hennes Majestet; Dronningruta mellom Nyksund og Stø.

TOPPTUR: Lekne svinger ned fra Snøtindan.

Etter en behagelig overnatting er det fint å spenne på seg skiene. Denne gangen med lettere sekk. Vi skal opp på en av toppene i fjellrekken som danner Snøtindan, like i bakkant av hytta.

HONNØR TIL DRONNINGEN

Emma legger sporet i jevnt sikksakk-mønster oppover fjellsiden. Kald vind pisker opp snø i ansiktene våre. Vi tar oss likevel tid til en lang pause på toppen for å absorbere den vakre og vidstrakte utsikten.

Det største blikkfanget er en koloss av et fjell, nemlig Møysalen. Det 1262 meter høye fjellet er selveste dronningen av Vesterålsalpene. Det er det høyeste fjellet i Vesterålen, og med sine to pinakler og store topplatå

er hun et markant syn. Selv etter å ha bodd et halvt liv i Lofoten, har jeg ikke vært på toppen. Det grenser til galenskap.

Jeg avlegger fjellet en høflig honnør.

– En dag, deres majestet, kommer jeg på audiens!

HYTTELUKSUS

Vi spenner på oss skiene, og én etter én danser vi nedover fjellsiden. Lykkefølelsen bobler i brystet, samtidig som melkesyren sprenger i lårene.

– Det er ingenting som slår dette, jubler Emma begeistret.

Tilbake på hytta smaker tacomiddagen formidabelt. Og som om programmet ikke har vært fullspekket allerede, venter enda et høydepunkt, nemlig badstubesøk.

FJELLIDYLL: Vera Simonsson i fint driv med Møysalen i bakgrunnen.

HYTTEPALASS:
Snytindhytta
ligger vak-
kert plassert i
indrefiletten av
Vesterålsalpene.

HYTTELUKSUS:
Det er fine
fasiliteter på
Snytindhytta.

Da badstuen ble bygget i 2001, var det den første badstuen som ble satt opp på en ubetjent DNT-hytte i Norge. Badstufebæren har smittet, nå finnes det badstuer på nærmere 25 ubetjente DNT-hytter. Mange av dem i Nord-Norge.

Vi trer inn i et varmt rom fullt av damp og blir tatt godt imot av en se-leber skikkelse, nemlig hyttetilsyns-mann Trond Løkke.

– Kom inn, kom inn. Nå skal jeg lære dere om badstubading!

BADSTUMESTEREN

Trond Løkke er en levende legende i turmiljøet i Nord-Norge. Han har vært leder i Vesterålen turlag i 22 år, og det var på hans initiativ at Snytindhytta ble bygget i 1993.

– Snytindhytta er mitt første hytte-barn, sier Trond.

Da turlaget i Vesterålen ble stiftet i 1988, fantes det ingen hyttedrift i om-rådet. Trond og kompisene var i be-gynnelsen av 20-årene da de begynte å lete etter egnet lokasjon. Det skulle være en snøsikker plass i et spektaku-lært område, som var greit å komme til, og med tilgang til drikkevann.

Valget falt på et lite platå, 390 meter over havet, omringet av heftige tinder. Siden den gang har hytta gjennomgått mange oppgraderinger.

– Badstuen har vært suksess fra dag én, sier Trond.

– Å kunne legge seg nyvasket på hytta er en euforisk opplevelse som mange har fått gleden av å oppleve.

Badstuen er bygget som et våtrom

➤ KREVENDE TUR

Å stå på ski fra toppen av Møysalen er en stor opplevelse.

Merk at turen hit er lang og kompleks, og anbefales kun erfarne skikjørere under skredsikre forhold og i godt vær.

Turen er mer vanlig å gjennomføre om sommeren. Enkleste atkomst er å ta båt inn Lonkanfjorden og gå opp fra vestsiden. Den lengre varianten fra E10 gjennom Forkledalen er også mye brukt.

Toppryggen av fjellet er svært luftig. Stegjern og isøks anbefales, også om sommeren.

Om sommeren arrangerer Møysaltur guidet tur hit. Turen starter med båtskyss fra Hennes i Hadsel, hvor det også finnes et nasjonalparksenter med informasjon om området. Varighet ca. 10 timer. Se også www.moeysalen.no

➤ NASJONALPARK

Møysalen nasjonalpark ble opprettet i 2003. Med sine 51,2 kvadratkilometer er det den tredje minste nasjonalparken i Norge.

Området har variert natur med alpine fjell – flere på over 1000 meter – isbreer, løvskoger, myrområder og fjorder.

Nasjonalparken omkranses av Møysalen landskapsvernområde.

med sluk i golvet. Den vedfyrte ovnen har vanntank, og når badstuen er klar til bruk, er det også varmt vaskevann tilgjengelig.

– Sett deg ned, så skal jeg demonstrere, sier Trond, og øser varmtvann over turkompis Martin.

Slitne, glade og rene kryper vi til køys.

I det jeg entrer drømmeland, går tankene til Møysalen. Én gang skal jeg opp dit!

ETT ÅR SENERE

Jeg er tilbake i området. Jeg parkerer

bilen ved Ingelsfjordeidet ved E10 og gjør klar til en lang turdag. Våren er i gang nede i dalen, og velfylte bekker gjør det kronglete å ta seg fram i starten. Når jeg sakte, men sikkert vinner høyde, blir skiforholdene stadig bedre, og jeg langer ut innover den seks kilometer lange Forkledalen.

Ved Midtre Møysalvann dreier jeg vestover, herfra blir terrenget betraktelig brattere. Nå venter nesten 1000 meter med stigning. Både lårmuskulatur og ventilasjonsanlegg er i full drift. Sjokolade og varm te er god motivasjon i pauser underveis.

VÅRTUR: Fine forhold på vei mot Møysalen.

Jeg er spent på det beryktede partiet ved Øvrebreen. Om sommeren kan det bli en stor glippe mellom bre og berg som gjør det vanskelig å komme seg inn på breen. Nå ligger snødekket tykt og slett, og med forsiktighet går jeg over. Det er stupbratt på sidene, så det gjelder å være fokusert.

MAJESTETISK

– Wow!

Nå står jeg her. På toppen av Møysalen. Endelig! Jeg lar meg sjarmere av dronningen og av 360 graders storslagen skjønnhet. Her er flotte fjell i alle

retninger. Her er hav og fjord, snø, svartberg og begynnelse av vår nederst i dalsøkkene.

Jeg spenner skiene på og cruiser nedover. Jeg velger å ikke tenke på returen gjennom den lange, seige Forledalen som venter. Akkurat her og nå er det bare flyt og god stemning. ●

SNØUGLA

DEN ARKTISKE NOMADEN

Snøugla er en arktisk nomade som farter omkring på Nordkalotten på jakt etter lemen. Færre gode lemenår har gjort den til en sjelden hekkefugl i Norge.

Tekst og foto: Tom Schandy

**SJELDEN
GJEST:** Dette er ei snøugle i sitt første kalenderår. Bare gamle hanner er helt hvite.

To gule øyne fokuserer. Den har sett noe der borte på snøflaten. Ei mus, et bytte. Den vagger med hodet fra side til side, mens den forbereder angrepet.

Så letter den, med store, lydløse vinger. Et hvitt spøkelse nærmer seg. Noen raske vingeslag, så har den den rett

kurs. Nå kan den nærmest bare gli mot byttet, rett over den hvite snøflaten. Den strekker fram klørne, og vips tar den tak i musa.

I et mikrodal av et sekund står den stille, som en ballettdanser med lukkede øyne – mens musa er trygt bevart i de fjærkleddde beina. Det er som den tenker – I did it again.

PÅ MATJAKT:
Snøugla går til angrep.

➤ SNØUGLA

Snøugla er 55–65 cm og har et vingespenn på ca. 1,5 m. Hunnen er størst. Hannen er nesten helt hvit, mens hunnens fjærdrakt er besatt med en rekke mørke flekker. Reiret legges i ei grop på bakken, ofte på en morenehaug eller klassisk «rovfugltue».

JEGEREN: I det den slår
musa, lukker snøugla øynene.

> LANGE VANDRINGER

I 2007 ble tre voksne snøugler fanget og utstyrt med satellittsendere i Finnmark. Den ene ugla trakk over til Taimyrhalvøya i Sibir hvor den tilbrakte mye av sommeren 2008. Satellittmerkinger også andre steder har vist at snøuglene kan vandre over store avstander. Ugler som i 1999 fikk satellittsendere i Barrow i Alaska, krysset for eksempel Beringstredet påfølgende høst og tilbrakte neste sommer langs den russiske ishavskysten. Ett år senere var de imidlertid tilbake i arktisk Canada!

De store avstandene som snøuglene tilbakelegger også utenom vintersesongen, har fått norske forskere til å antyde at verdensbestanden av snøugle sannsynligvis er langt mindre enn hva man hittil har regnet med.

FLYR LANGT:
Snøugla vandrer over store avstander på jakt etter gnagere.

Så flyr snøugla og setter seg på et trygt sted og fortærer maten.

IKONISK

Snøuglene er en ikonisk art, mystisk og uutgrunnet. Et år kan det hekke mange par, neste år ingen, ja det kan gå mange, mange år før den viser seg igjen. I Norge er den rødlistet fordi den hekker så sjelden. Ja, det er bare i de virkelige gode lemenårene at den hekker.

Helt siden jeg var liten har snøugla ruvet høyt på lista over «må se-arter» – men det var lettere sagt enn gjort. I 1978, akkurat ferdig med ungdomsskolen, var jeg så heldig å få være med den kjente norske ornitologen Gunnar Lid fra Zoologisk Museum i Oslo for å sjekke de gamle hekkplassene på Hardangervidda. Men vi fant ingen hekkende snøugle det året, bare den gamle hekkplassen fra

1974. Det var nemlig det siste kjente hekkeåret på Hardangervidda – og er det fortsatt.

Morenelandskapet på sentrale Hardangervidda var et populært hekkeområde. Her hekket den i lemenårene 1944, 1948, 1952, 1956, 1959-60, 1963 og 1966-67 og altså i 1974. Helt typisk, den hekket i lemenårene som den gang inntraff hvert fjerde år.

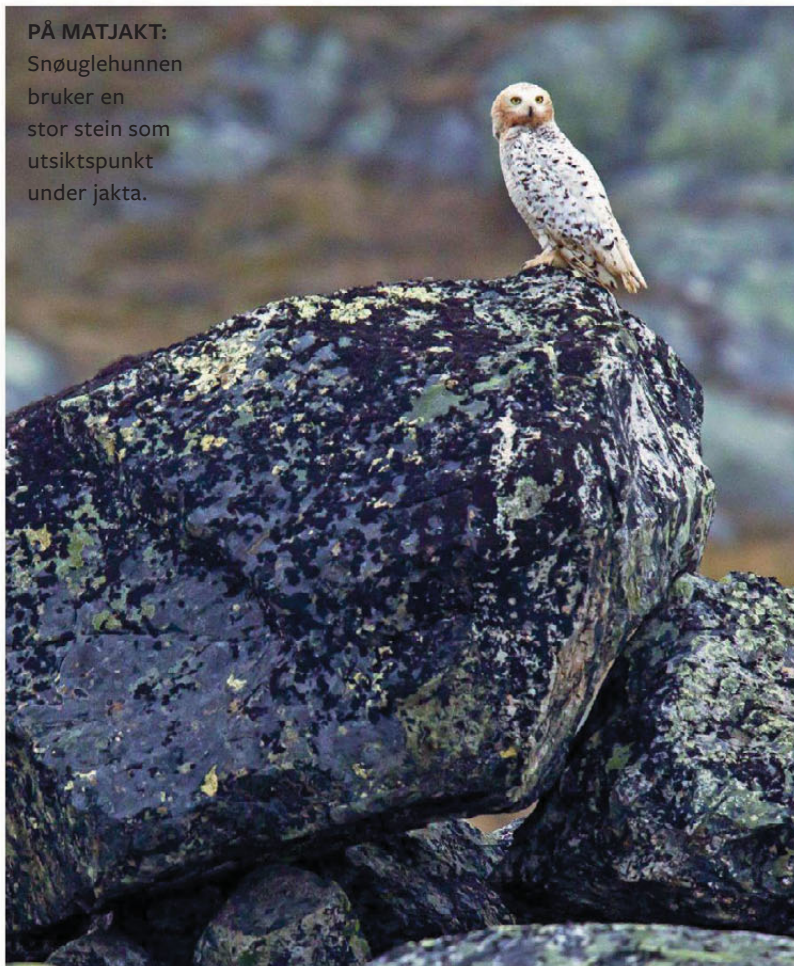
Min første snøugle så jeg derimot på Båtsfjordfjellet i Finnmark på 90-tallet. Klokka var slagen 24.00, midnatt, og i midnattssola så vi to snøugler på den ene siden av veien – og to på den andre siden. Det var et magisk øyeblikk. Og det har nettopp vært Nord-Norge som har vært snøuglas sikreste kort den senere tiden.

LETTE FORGJEVES

I Børgefjell nasjonalpark hekket i 1984 hele 18 par. Sommeren 2007

PÅ MATJAKT:
Snøuglehunnen
bruker en
stor stein som
utsiktspunkt
under jakta.

FABELAKTIG JEGER:
Snøugla slår mus i det
siste kveldslyset.

>>>

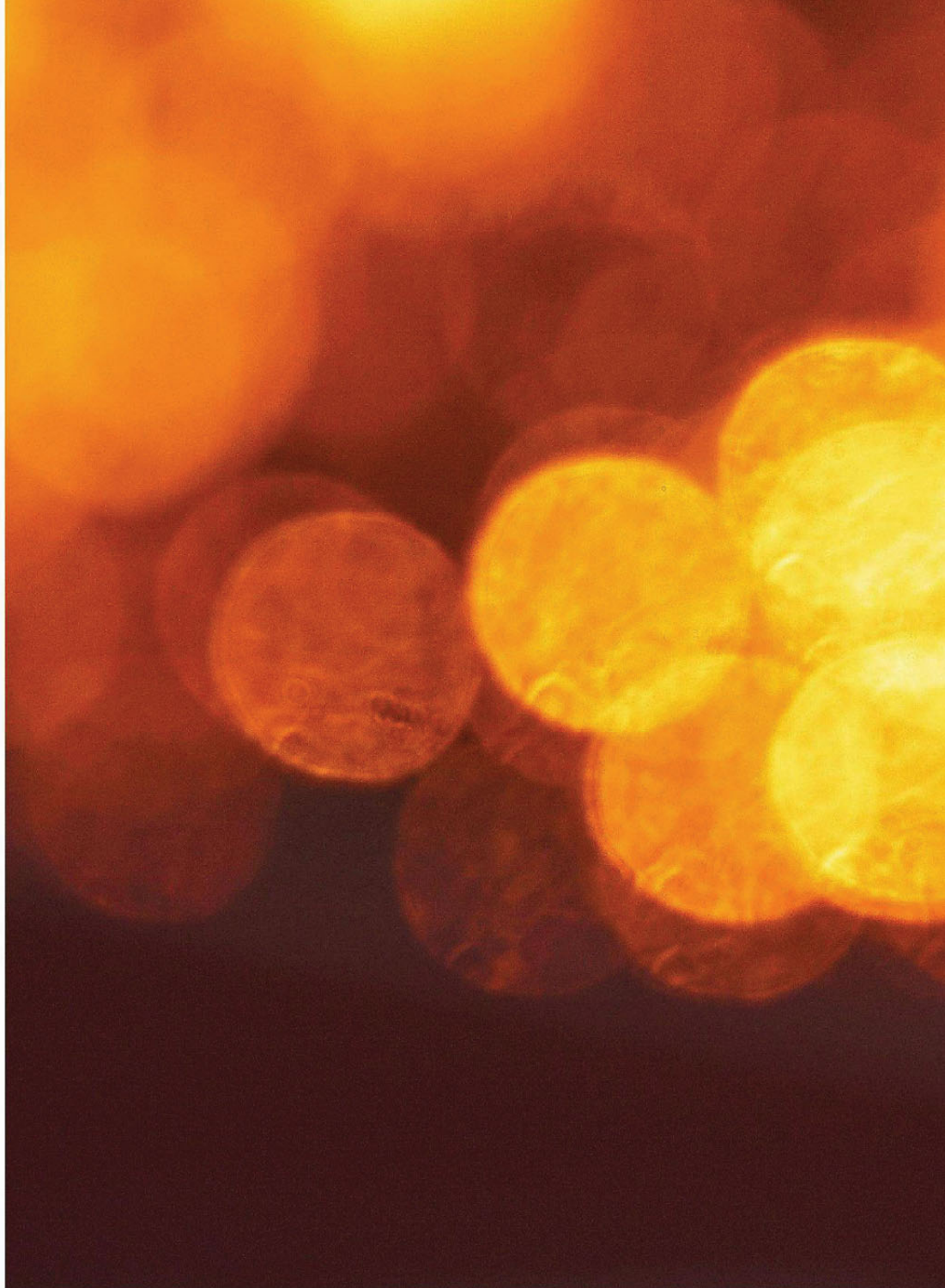
➤ SNØUGLAS FAMILIELIV

Hunnen graver ei grop på toppen av en haug, gjerne morenehaug, for her forsvinner snøen tidligst, i tillegg til at det er god drenering.

Hun legger 2–14 helt hvite egg. De legges med et intervall på to døgn, og hunnen starter rugingen med en gang. Det betyr at det blir aldersforskjell på ungene.

Eggene ruges i 30–38 døgn. Hunnen ruger alene, mens hannen jakter og mater både hunnen og etter hvert ungene.

Allerede etter par uker begynner ungenes vandrelyst å melde seg, og etter hvert beveger de seg lenger og lenger vekk fra selve reiret. Etter ca. 35 døgn kan de fly.

➤ KLIMAENDRINGER

Klimaendringer er en trussel mot snøugla. Bare 30 prosent av dagens hekkeområder vil ifølge en forsker være aktuelle for snøuglene i framtiden, begrenset til arktiske øyer som Wrangeløya og De nysibirske øyer i Sibir og noen øyer i Canada.

hekket fire par på Finnmarksvidda, men det var 2011 som skulle bli det store snøugleåret i Norge. Da registrerte det norske snøugleprosjektet minst 38 snøuglehekkinger i Finnmark og Troms. I tillegg ble det funnet 10 reir i Finland og tre i Sverige, slik at det samlede antallet snøuglereir som ble funnet i Norge, Sverige og Finland var over 50.

Fire år senere, i 2015, nytt smånagerår og nye hekkinger. Da ble det registrert 23 hekkinger i Norge, samt 23 hekkinger eller hekkforsøk i Sverige og 10 i Finland, slik at det sam-

lede antallet hekkende snøglepar som ble bekreftet i Fennoskandia var 56. Så håpet man på nye hekkinger i 2019, men ingen ble funnet. Neste sjanse, ifølge de normale fire års svingningene i gnagerbestanden, var i 2023. Forskerne lette og lette, men fant ingen. Inntil de på tampen av sesongen fikk et tips. Det var faktisk en hekking i Troms, den eneste i hele Norden.

SNØUGLEPROSJEKTET

Det norske snøgleprosjektet ble startet i 2005 som et samarbeid

FLOTT SYN:
Snøugla i det siste kveldslyset. Et fantastisk skue.

mellom Norsk institutt for naturforskning (NINA), Agder naturmuseum og botaniske hage (ANM) og Norsk Ornitologisk Forening (NOF). Data fra det norske snøgleprosjektet tyder på at snøgulas unger har vanskelig for å nå flygedyktig alder. Snøugla lider under mangelen på regelmessige gode lemenår, og den regnes som en av taperne på grunn av klimaendringene. Den langvarige tilbakegangen har ført til at arten er registrert som sterkt truet på den *Norske rødlista*.

Lemenet er avhengig av kalde,

stabile vintre for å bygge opp store bestander. Mildvær kan føre til isdekke slik at store områder med mose, som er viktig næring for lemenet, blir utilgjengelige. Data som er blitt samlet inn på Finse siden 1966, viser at klimaet har blitt mer ugunstig for lemen. Nedbør i form av regn som skaper is, er fatalt for både lemen og snøugle. Klimatiske observasjoner fra samme periode tyder på at økende temperatur kan være forklaringen. Sånn sett blir snøugla på mange måter fugleverdens svar på fjellreven.

I 2004 anslo forskerne at det fantes 290 000 snøgler, men allerede i 2008 var dette estimatet blitt langt lavere, rundt 28 000 individer. Antall snøgler varierer imidlertid fra år til år. Den øker i gode smågnagerår og synker i dårlige år. Et svært konservativt anslag antyder nå bare 14 000–16 000 individer. I et bunnår kan bestanden være så lav som 10 000 individer. Derfor er den også plassert som sårbar på den internasjonale rødlisten.

ISRÅKER

Selv om snøugla er avhengig av smågnagere for å hekke, klarer den fint å ta andre byttedyr også. Blant annet er rype et viktig bytte vinterstid.

Derfor er rypebestanden også viktig for hvorvidt snøugla klarer å overvintre i våre områder. Det er også påvist at snøuglene vinterstid kan oppholde seg i nærheten av åpne isråker i Arktis. Her jakter de på havdykkender og sjøfugler. Noen av disse råkene ligger hele 160 kilometer fra kysten.

Snøuglene har godt syn og kan oppdage et lite byttedyr på hele en kilometers hold. Som regel sitter den på forhøyning, som for eksempel en stor stein, og speider utover territoriet. Den har også god hørsel og kan lokalisere gnagere som er under snøen. Jakten foregår både dag og natt. I hekkeområdene i Arktis er det dagslys hele døgnet.

EN HYLLEST TIL TURMAKKEREN

Når stormen kommer brølende som en flokk ville hester, da er det godt å vite at du bak deg har en kamerat. En du stoler så blindt på, at du gang etter gang lar våke over deg som en herre over ditt liv, når farlige hindringer må forseres, den ene foran den andre.

Tekst og foto: Kjell-Harald Myrseth

Jeg og turkompisen Lasse Wendelbo Kornmo, og mine to grønlandshunder, kommer kjempende opp den siste kneika til de værharde og øde grensefjellene. Vi har bare én stor pulk som vi sammen drar og dytter på, ettersom vi bar sekkene fram i morges. Men forholdene er så tunge at det likevel bare er så vidt at det går framover, og slik har vi nå hatt det i tre dager til ende.

Et uvær er nå i avmarsj, mens stjernehimmelen tettes til. Det er ingen tid for å hvile. Hundene må tjores, teltet må opp, og en levegg må bygges mot vinden.

Jeg har ikke før kommet til sekken, før det begynner å svartne for øynene, og bakken starter å svaie som en hengebru. Jeg setter meg ned idet Lasse kommer bort. «Skjer'a?». «Vet ikke, jeg tror jeg holder på å besvime». Han roter i pulken og finner fram dunjakka,

før han sier «Her! Ta på jakka og legg deg på sekken. Så fikser jeg campen i mellomtiden». Jeg vet utmerket godt at Lasse er like sliten som meg. Men her ofrer han seg for fellesskapet, og tar fatt på arbeidet på egen hånd. «Du er en knupp» svarer jeg, før jeg lener meg bakover, og lar verden spinne rundt og rundt som den selv måtte lyste.

LANGDALEN: Grønlandsspannet og Lasse i Langdalen i Øvre-Dividal nasjonalpark, med Troms' nest høyeste fjell Njunis i bakgrunnen.

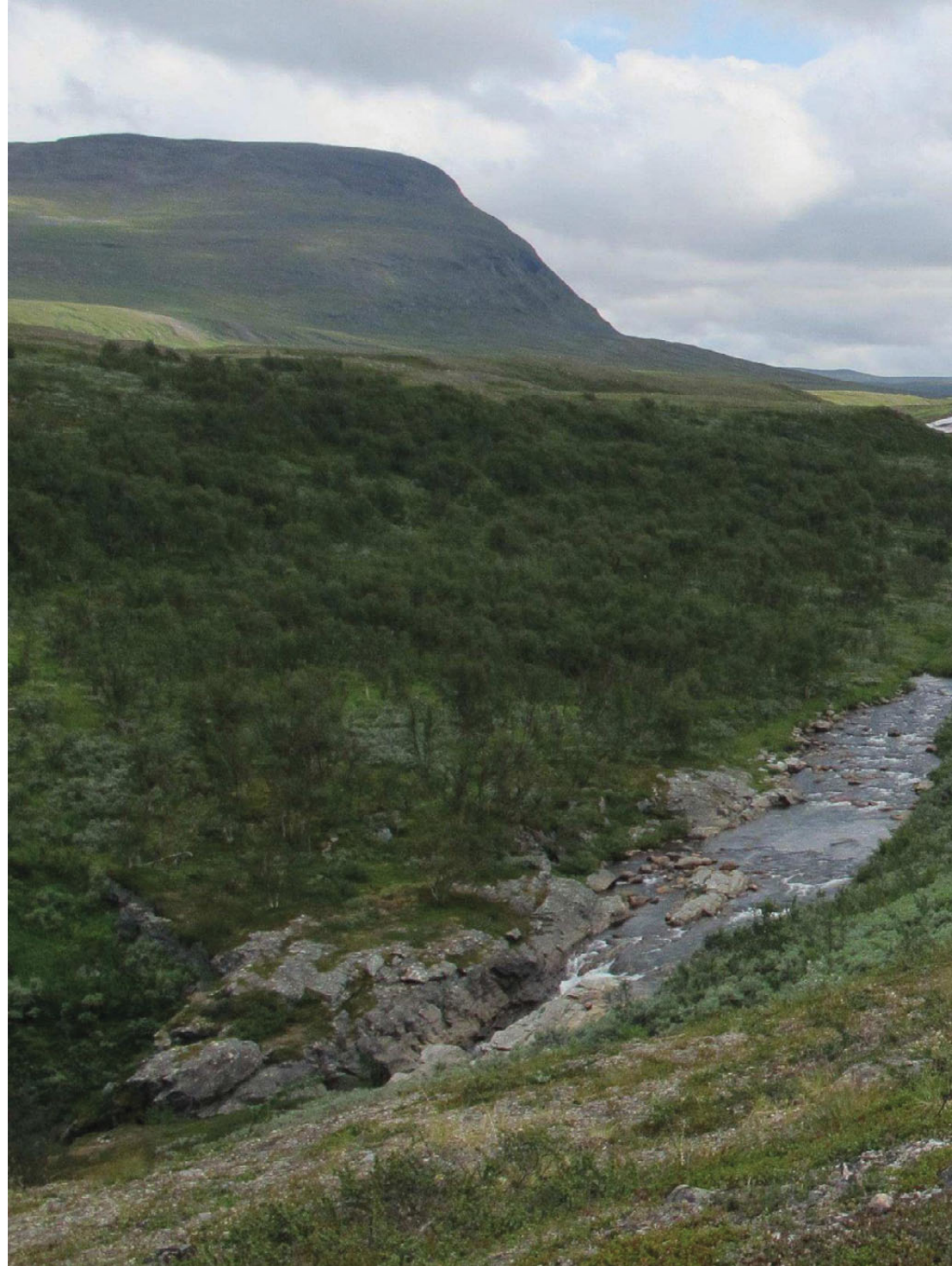
Snøfokket går opp til knærne, når jeg endelig kommer til hektene. Men det er nå bare leveggen som gjenstår å bygge, og etter en siste felles anstrengelse, finner vi endelig ly i teltet. Etter kort tid dufter det herlig fiskesuppe, som serveres med «al dente» spaghetti og en god porsjon smør. Samtidig ligger jeg langstrakt på underlaget og koser meg skakk, for Lasse har nemlig tatt på seg ansvaret for kokkeleringa andre dagen på rad. Sjenerøsiteten har visst ingen ende i dag!

EN GOD MATCH

Ingen ting fører folk nærmere enn å dele slit og idyll på lange turer i villmarka. Når Lasse en vakker dag skal gifte seg, har jeg hatt «icebreakeren» til bryllupstalen klar i en årrekke. «For utenom Synne (Lasses kjæreste, for godt over femten år), så er jeg den personen som uten tvil har delt flest netter i skje med Lasse!».

Vi to har hatt et tresifret antall turdøgn sammen, og delt opplevelser i skog og fjell som alltid kommer til å huskes. På ski og med hunder over de snødekte vidder, og til fiskerike fjell hvor vi ikke kan se elva for bare mygg. Dette kunne vi aldri gjort om ikke kjemien og trivselen var høy.

Men det er ikke en selvfølge at to forskjellige mennesker skal komme overens, en søring fra Lier og en nordlending fra Balsfjord. Foruten skjegg og øl, og interessen for friluftsliv og grønlandshunder, har vi lite til felles, sant som det er. Jeg minnes en vakker morgen tidlig i vennskapets alder, med kaffe og frostrøyk i et rimbelagt telt. Lasse kveilet pipe med musikk på øret, og smilende nøt han tonene mens han dirigerte med en finger i lufta. Glad fikk jeg overrakt en øreplugg, med forventning om Grieg og klassisk musikk. Men evigsnille Lasse, omsorgspersonen selv, lå tvert om og slappet av til noe som best kan beskrives som «drapsmetal» på høyeste volum. Han fikk raskt ørepluggen tilbake. Neste dag gikk det i «Honky-tonk blues» og Hank Williams i fullskala jodling, og

ingen kunne se forskjell på Lasses innlevelse.

DE SMÅ, VIKTIGE TING

Den øvelsen som blir mest drillert under lange turer i fjell og skog, er uten tvil leirrutinene. Mine og Lasses rutiner er så sammensveiset, at vi stirrer vantro på resultatet om en oppgave er utført på en annerledes måte enn normalen. Det er ikke dermed sagt at vår måte er best, men på den andre siden er vi sikre på at det er nettopp det den er.

Kuldegropa kan kun lages på én måte, én meter dyp og med plass til

TO GODE KAMERATER:
Lasse og Nuka. Her i Skaktardalen som brer seg innover fjellheimen i Indre Troms.

kjøkken og snøblokk på siden. Vi vet med en gang hvordan vi skal ha teltet i forhold til vær og terreng, sleden er plassert en armlengde fra teltet, og alt utstyret har sin faste plass inne i «slottet» vårt. Ingenting er som å våkne til Lasses lette rist i soveposen, hvorpå man snører opp til havregrøt foran nesetippen, og kaffe til kok på den bråkete brenneren.

VASSTRUKNE I VINTERFJELLET

Det er en mørk og trasig romjulsdag, i Snåsafjella nord i Trøndelag. Vi har ligget værfast i hele fem døgn, det

lengste noen av oss har ligget stille på samme flekken. Men ute uler ikke stormen, snøkovet pisker ikke som en gal, og teltdukene blafrer ikke som om de skal revne hvert et øyeblikk. Likevel er det vi opplever her, ikke mindre enn vinterfjellets versting; høljende regn.

I fem dager til ende har regnet plasket ned, som under en tropisk regnskyll uten monsunen. Den metertykke snøen som før dekte villmarka, er nå bare ti centimeter slush, og barflekker pryder på hver en haug. Alle elver og bekker sildrer flomstor, åpen og kald, og på vannene

KJERNEKAR:
Turmakker
Lasse Wendelbo
Kornmo, større
kjernekar skal
man lete lenge
etter.

er det opptil 20 centimeter overvann på isen. Det har vært et strev å holde utstyr og soveposer tørt, og regelmessig har vi måttet lense teltet for vann. Om kulda nå setter inn igjen, vil det virkelig bli fare på ferde. Vi må finne oss husly før vinteren atter vender tilbake.

På kartet er det merket en turisthytte drøye en mil unna. Men vi er usikre om den er åpen eller ikke, eller om den tilhører DNT eller andre organisasjoner. Jeg bestemmer meg for å spenne skiene på, og undersøke forholdene, og samtidig finne en overkommelig rute vi kan følge med hund og utrustning senere. Det betyr riktignok at jeg kommer til å bli gjennomvåt til skinnen etter flere timer ute, men gevinsten av en hytte er verdt sjansen. I mellomtiden skal Lasse pakke campen ned, og finne

DNT-nøkkelen som han forsikrer meg at han har lagt i sekken en plass.

«Hytteturen» blir en strevsom affære, med fire timers diagonalgang i et rent forferdelig vær. Men hyttedøra viser seg å være utnykket med en vakker DNT-lås, så hva betyr noe slit for en framtidig idyll innomhus? Gjennom ruta skimter jeg en koselig stue, med svartovn og benker rundt et søtt lite bord. Akkurat hva to vasstrukne villmenn trenger!

GFENGLEMT NØKKEL

Hengende over stavene og med bakglatte ski, ankommer jeg campen etter å ha tråkket løypa både brei og hard. Jeg har vært ute i regnet i fem timer, men er likevel glad til sinns. Lasse kommer ut av teltet, og jeg begynner å legge ut om det store hyttegildet, som venter oss om bare

TURKOMPISER:
Lasse sammen
med grønlands-
hunden Nuka.

noen få timer. Som ordene renner, ser jeg Lasses smil bare blir breiere og breiere, men på en måte som om han venter på et poeng til en vits som han allerede kjenner. «Eh, ja da Kjell ... jeg har også en strålende nyhet. Jeg har glemt nøkkelen i bilen!»

Og der i regnet står jeg, uten en eneste tørr tråd på kroppen, mens jeg kjenner lufta i den før så fylte «ballongen», sakte siger ut igjen. Det går inn over meg at jeg må ta til takke med en våt sovepose enda ei natt, og må være i besittelse av gjennomvåte sko og skallbekledning de kommende dagene framover. Lasse gir meg et hjelpeløst glis, mens stillheten er til å ta og føle på. En emosjonell eksplosjon truer med sitt nærvær, hva skjer nå? Det går ti sekunder, så bryter latteren løs!

DEN PERFEKTE TURMAKKER

Den perfekte turmakker er ikke den mest erfarne, feilfrie og mest ekstreme villmarking, som overgår hver en vanske som om det var vannpytter langs en sti. Det er ikke den barskeste jeger som kan tenkes, som sporer opp haren med nesa, og treffer på hvert ett eneste skudd.

Den perfekte turmakker er den som ler seg halvt i hjel, mens han drar deg etter skistavene opp fra råka i en isbelagt elv. Det er den som lar deg ligge i uutholdelige smerter under en fullastet hundeslede, bare fordi han må ha et morsomt bilde av ulykka før han om sider kommer til utsetning. Det er han som i latterkramper graver seg ut av teltet, som har kollapset av nattens heftige snøfall. Og ikke minst han som bruker ti år på å skyte sitt første vilt, og som i mellomtiden konverterer til vegetarisme for å bøte på skammen.

Den perfekte turmakker er en som alltid har ryggen din, men som også tilføyer det viktigste man trenger på tøffe turer i skog og fjell. Nemlig en overladet porsjon med latter på egoets bekostning, og velment humor i alle farger, og til alle tider. Og der har vi Lasse, min makker på så mang en langtur. ●

KALD FORNØYELSE: Det er ikke alltid like lett å ta det med et smil ...

➤ FINN TURVENNER

Er du ikke velsignet med en eller flere gode turvenner, så fortvil ikke. Det finnes mange muligheter.

DNT: Den Norske Turistforening arrangerer mange fellesturer, der man alltid møter hyggelige folk. Selv om man ikke blir turkompiser fra dag én, så utvider man hvert fall bekjentskapskretsen. Sjekk også din lokale DNT-forening.

Ta et kurs: Det arrangeres en rekke kurs i de fleste friluftsdiscipliner, alt fra dykking og kajakkpadling til fjellklatring. Her treffer du også folk som har en felles interesse. Meld deg gjerne inn i den lokale klubben – så får du tilhørighet til et miljø.

Grupper på Facebook: På Facebook finner du en rekke grupper som handler om fjellturer og friluftsliv, som for eksempel «Fjellturer i Norge». Her kan du dele egne turopplevelser og vi ser fra tid til annen folk som gjerne vil ha med noen på en tur.

Turvenn.no: Nettside for folk som søker turvenner.

Fjelltid.no: Sosialt nettverk som både arrangerer turer og kobler turinteresserte sammen.

På bildet ser du turmakkerne Lasse og Kjell i god morgenstemning, i ei mørketid en gang tidlig i vennskapet.

BORTGJEMTE HEMMELIGHETER

I skogene på det sentrale Østlandet ligger mengder av bortgjemte tjern som sjelden blir besøkt i vinterhalvåret. Mange av disse holder seg med flott ørret som med litt innsats kan lures ut av vinterdvalen og gi store isfiskeopplevelser.

Tekst og foto: Lars Eriksen

I månedsskiftet mellom november og desember har isen som regel festet grepet i Østlandsskogene, og med det innledes en isfiskesesong som kan strekke seg til godt ut mai. Perioden byr på varierte opplevelser helt ifra starten på tynn stålis som knirker under føttene, via dyp snø og sprengkulde midtvinters, fram til den porøse vårisen slipper taket når plussgradene igjen blir dominerende.

DETEKTIVARBEID AVSLØRER ØRRETEN

Det kan være vrient å finne det gode ørretfisket i mylderet av tjern og innsjøer, men med litt innsats på nettet kan man finne nøkkelen til suksess. Min erfaring er at lokale jeger og fiskeforeninger er meget spandable med informasjon om sine vann og fiskemuligheter, og de fleste har oppgitt kontaktpersoner som kan bidra med ytterligere lokalkunnskap. Det er også store muligheter i bruken av nettbaserte flybildekart når man først har identifisert noen aktuelle vann. Se etter marbakker og grunner ute i vannene. Her står ofte fisken, og man kan spare seg for mye letevirkosomhet ved å bruke digitale måleverktøy som gir en noenlunde oversikt over hvor langt fra land man kan begynne å borre.

Når man spesifikt er ute etter ørret er det mange grep som gjør jakten enklere. Ført og fremst kan det være lurt å oppsøke vannene som kun huser ørret. Er det abbor til stede er sjansen stor for at du må dra opp mengder av disse mellom hver gang en ørret finner agnet. Ofte er tusenbrødrene særdeles bitevillige om vinteren, og det kan virke som om ørreten ikke er interessert i å konkurrere i det samme matfat. Samtidig kan abboren være vanskelig å unngå, og da er alternativet å lete opp plassene der den ikke står. Dette krever

GROV SKOGSØRRET: Selv en finnmarking var imponert over størrelsen!

TIDLIG MORGEN: Kulde og nysnø gir magiske naturopplevelser i vinterskogen.

en del innsats med boret, men selv har jeg hatt suksess med å oppsøke litt dypere vann for å unngå småabborstimene.

Tjern man kjenner godt fra sommerhalvåret kan være enklere å forholde seg til, men under isfiske kan selv lommekjente få seg noen overraskelser. Selv fant jeg en merkelig formasjon i et skogsvann jeg mente å kjenne godt. Et stykke fra land på en del av vannet jeg trodde var grunt, dukket det opp en brådyb kant som stupte fra halvannen meter og rett ned til cirka fem. I denne nyoppdagede dyphølen sto en pen ørret på sju hekto som tok en liten mark senket ned med kun et lite søkke.

SMÅTTERI I ENDEN AV SNØRET

Vinterørreten er som regel småspist. Når jeg rigger utstyret, er det ofte prinsippet jo mindre, jo bedre som gjelder. Mormyshka er utvilsomt førstevalget, og det er sjelden jeg agner den med mer enn to maggot. Det skal ikke utelukkes at mark også kan være effektivt, og jeg pleier ofte å sette ut en stang med en enkel markkrok nære bunnen, mens jeg fisker aktivt med mormyshkaen i nærheten. Med en liten nappindikator er det lett å se når det er fisk bortpå. Det kan være vanskelig å vente, men gi den gjerne litt tid før tilslaget hvis du vil være sikker på å kroke fisken.

En sjelden gang har jeg også hatt hell med små balansepilker, men stort sett virker det som om dette ikke trigger skogsørreten i særlig grad. Kanskje det blir for mye rask bevegelse, og at den dermed ikke vil

ACTION PÅ ISEN:
Enkel rigg med
mark og søkke gav
resultater

bruke krefter på å jage den? Det får være en slags teori all den tid ørreten mest sannsynlig vil spare på energien der nede i mørket.

Det er få regler uten unntak, og slik er det også med vinterfiske etter ørret. For et par år siden tok jeg med en kamerat fra Finnmark til et godt ørretvann langt inne på skogen en helg i april. Utstyret hans bar preg av en annen erfaring. Store røyebliker, til og med påkoblet blinkende lys, var tyngre skyts enn jeg hadde for vane å bruke i mine hjemlige tjern. Vi var langt fra Finnmarksvidda og jeg trodde dette spektaklet bare ville skremme den skvetne skogsørreten lenger ut på dypet. I løpet av turen ble mine fordommer gjort til skamme. Fisket var tregt, og jeg var ikke i kontakt med fisk overhodet. Finnmarkingen derimot, dro opp noen flotte ørreter på finnmarksutstyret sitt. Etter dette har jeg også begynt å eksperimentere med røyebliker til skogsørreten, og det hender det fungerer godt, men jeg hevder fortsatt at det vanligvis er større muligheter for fangst med noe nedtonet og knøtt-lite.

TA TIDEN TIL HJELP

Ørretjakt i vinterhalvåret er ikke noe for utålmodige sjeler. Det er overveiende sannsynlig at fisken er inaktiv og småspist når man isfiske, og det kan være mange timer mellom hver fisk. Jeg har derfor de senere årene i større grad kombinert isfiske med overnattingstur. På denne måten får man prøvd alle døgnets tider, og man får samtidig den særegne naturopplevelsen det er å ligge ute i vintersko-

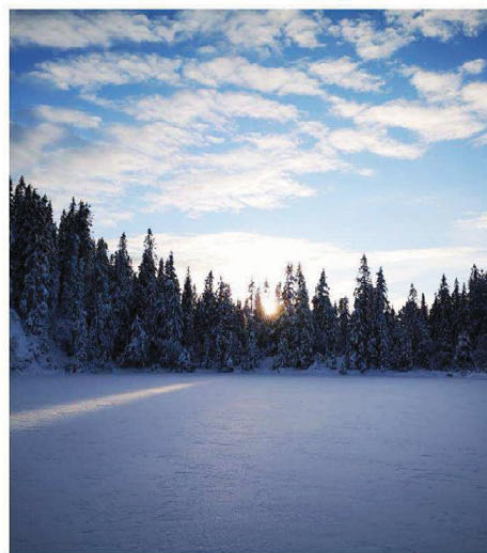
KALD TELTPLASS:
Med pilkehull i
forteltet kan man
fiske hele døgnet

TUSENBRØDRE:
Det kan fort bli
hundre slike mel-
lom hver ørret

gen. På klare og kalde netter er det magisk å se på stjernehimmelen over tretoppene mens bålet knitrer og varmer kroppen.

Selv for de mest tålmodige er det ikke alltid like spennende å sitte på isen i timevis. Da er det et godt alternativ å sette ut ståsnører, slik at man kan fiske effektivt, og samtidig nyte andre deler av friluftslivet. Bålfyring og kaffekoking mens utstyret fisker for deg er behagelig, og gir svært ofte gode fangster. Men husk alltid å undersøke lokale bestemmelser og fiskeregler når det kommer til bruk av ståsnører.

Har man god tid, og kan fiske gjennom et helt døgn, hender det at man treffer på flere distinkte bettperioder. Disse kan være svært kort, og sjelden

TIDLIG SOLNEDGANG: Midtvinters kommer sola knapt over tretoppene i løpet av dagen

lett å borre mange hull og drive oppsøkende fiske. I denne perioden har jeg best erfaring med å utnytte det korte vinduet med dagslys. Det kan synes som om mørketid som oftest er dødtid.

Utover vinteren ligger snøen og isen tykkere, og det blir mer tungvint å borre mange hull. Dette er den beste perioden for passivt fiske, og med utsatte stenger agnet med maggot eller mark er det bare å vente på at fisken skal lukte seg fram til godsakene. Samtidig må det sies at hull som fryser igjen er et irritasjonsmoment. Januar, februar og tidlig mars er derfor ikke noe høytid i min isfiskesesong, men det er like fullt muligheter for de som vil trosse kulden.

Utover i mars og april begynner det ofte å bli mer liv under isen, og vårperioden er den absolutt beste isfisketiden. Når skaresnøen er hard som betong, kan man enklere oppsøke avsidesliggende skogsvann og få noen magiske skiturer og fiskeopplevelser. Kalde netter og varme dager medfører at isen ofte er fast som et stuegulv, noe som er særdeles behagelig sammenlignet med forholdene midtvinters. Som en ytterligere bonus er dette også perioden da det er størst sjans for å treffe bitevillig ørret.

særlig lenger enn én time. Enkelte ganger er det overraskende hvor ivrig fisken plutselig kan bli, for deretter nærmest å forsvinne. Jeg har ikke klart å identifisere noe spesielt mønster for når slike perioder inntreffer, men det er et fascinerende fenomen, og enda en grunn til å ta seg god tid når man først drar ut. Samtidig er det viktig å vise måtehold når man opplever en slik periode. Særlig mindre skogsvann kan ha sårbare ørretbestander, og da er det ekstra viktig å begrense seg hvis man vil bevare et godt fiske over tid.

VARIERT VINTERSESONG

De ulike delene av vinterperioden kan grovt deles inn i tre faser. Før jul er isen naturlig nok tynnere, og det er

VINDU TIL EN ANNEN VERDEN: Fast våris gir gode forhold for kikkfiske.

Jeg har strukket isfiskesesongen i østlandsskogene så langt som til 16. mai, men det er ikke å anbefale at man tøyer strikken for langt. Råtten våris er lunefull, og den kan nærmest kollapse under vekten av et menneske. Selv har jeg heldigvis kun tråkket igjennom på grunt vann inne ved land, men det er like fullt en ubehagelig opplevelse.

Mange steder lever skogsørreten mer av sitt liv under is enn i åpent vann. For alle som liker å fiske er det ingen grunn til å ikke dra nytte av alle mulighetene som isfiskesesongen gir. De siste årene har jeg faktisk tatt mine største fisker på vinterstid, og med det rette utstyret er det etter min mening like god sport i isfisket som i sommerens stangfiske. ●

- Tips til ørretfiske i skogstjern:
- Vær detektiv på nettet og oppsøk lokalkunnskap
- Prøv å finne rene ørretvann
- Ta skiene til hjelp for å komme til bortgjemte steder
- Bruk hovedsakelig små agn, men ikke utelukk andre metoder
- Prøv ulike dyp, fisk aktivt og stasjonært samtidig, ved hjelp av ståsnøre
- Bruk moderne, lette pilkestenger med snelle for å få «fiskefølelsen»
- Bruk god tid, gjerne med overnatting for å treffe på bettperiodene

VINTERLIG UTELIGGING

SLIK MESTRER DU NATUREN

I en ny artikkelserie deler friluftsveteran og mangeårig redaktør i Villmarksliv, Dag Kjelsaas, sine beste tips om hvordan du kan takle utfordringer og trives i naturen. Med sin omfattende erfaring som en av Norges fremste allround-eksperter på friluftsliv, guider han deg til å leve i og av naturen på en trygg og berikende måte. Få praktiske tips og inspirasjon av en av landets mest kunnskapsrike naturentusiaster!

NÅR VINTERNATTA SKAL TILBRINGES UTENDØRS

En planlagt overnatting ute i vinternaturen blir ofte et fint minne. Må du søke nødbivuakk, kan opplevelsen bli det motsatte dersom du gjør feil valg.

Tekst og foto: Dag Kjelsaas

Overnatting i snøkledd villmark kan være like hyggelig som å ligge ute om sommeren. Inni en tørr, god sovepose for vinterbruk kan du ha det varmt og godt selv om pusten din lager frostrøyk. Forutsetningen er at du har gjort gode valg, er tørr og har nok varme klær og utstyr for denne formen for villmarksliv.

En fornuftig tilnærming til uteliggering vinterstid er ganske enkelt å trene under gode forhold. Særlig barn kan ha glede av å ligge i telt i hagen ei natt med få kuldegrader. Da lærer de mye både om utstyret og om egen kropp. En snøhuletur sammen med erfarne voksne vil toppe dette.

Det er spennende å prøve forskjellige typer av overnatting i vinterlandskapet. Når vi opplever vinterens kal-

deste dager, overrasker det kanskje noen at de forskjellige overnattingstypene inni snøen er bra løsninger. Fordi snø isolerer godt, kan du da sove i en temperatur ikke langt fra null!

Mange overnatter i telt om vinteren. Fordelen er blant annet rask oppsetting og at det ikke er snø i oppholdsrommet. En ulempe er at inne Temperaturen i et telt uten fyring ikke er mye varmere enn utetemperaturen. Vinterens luksusovernatting kan du for øvrig oppleve i en solid lavvo med ovn.

IKKE PLANLAGT

Selv med god kunnskap og erfaring fra aktivt villmarksliv i vinternatur, har noen av oss opplevd at uhell og uflaks kan føre til at man tvinges til en ikke planlagt overnatting ute.

NØDBIVUAKK: Her kan du enten sitte med ski og granbar i ryggen, eller veksle ved å legge deg ned på granbarsenga. Den store ryggsekken verner beina og lårene. Stokkvarmen gir varme, men holder neppe gjennom hele natta.

► LIGGEUNDERLAG

- Selv med varm vintersovepose er det veldig kaldt å ligge rett på snøen. Dessuten kan du bli våt.
- Ha alltid med et tykt liggeunderlag av celleplasttypen. Bruk gjerne to underlag, der det ene kan være av den oppblåsbare typen.
- I mangel av liggeunderlag fungerer et ganske tykt lag av granbar (eller furubar).
- Uten andre muligheter bør ryggsekk, evt. ski og annet utstyr brukes som underlag.

GAPAHUK ELLER TELT: To aktuelle overnattingsformer i vinternaturen. Foran gapahuken ligger det stokker til å lage bål med. I teltet kan det bli kaldere uten fyring, men der har man helt ly for vind og snø.

FJELLSPADE: Buett form gjør en slik fjellspade velegnet for uthuling av snøhytte, kantgrop eller snøhule.

LY MOT VINDEN: Her er en liten hule i fjellet bygd inn med snøblokker for å gjøre overnattingen mer lun.

INNGANG: Lavvoen er bygget, og her er den omvendt V-formede inngangen.

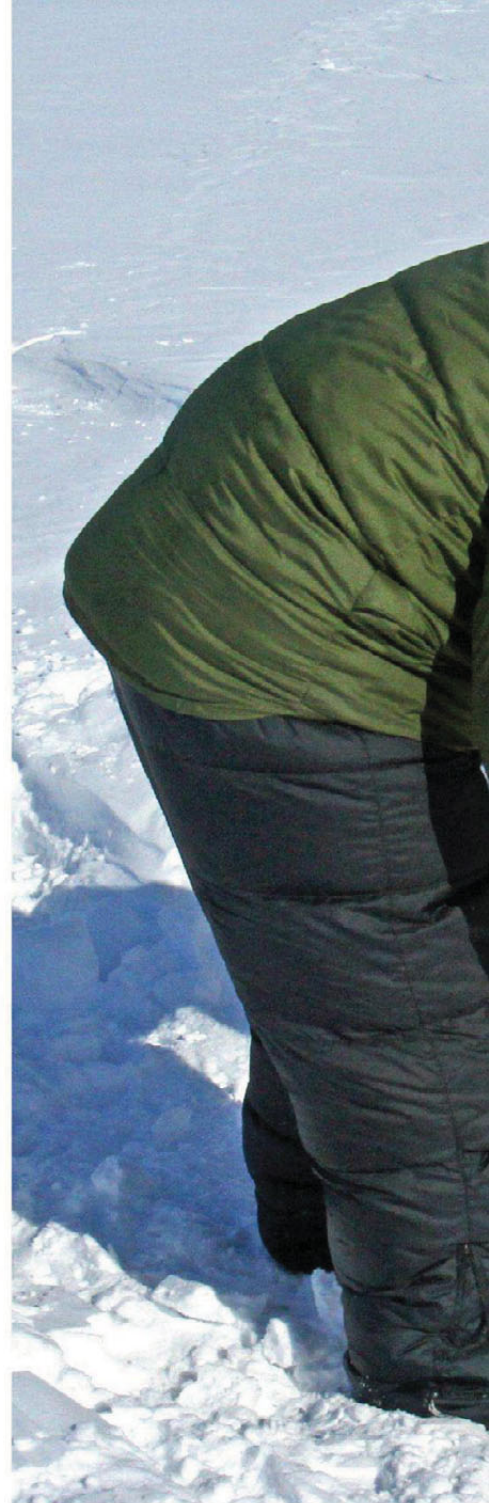

FJELLSKOG: En frivillig overnatting i stille, åpent fjell er en fin opplevelse. Blir det uvær eller man må lage nødbivuakk, er det en stor fordel å komme seg ned i fjellgranskogen.

► BYGGING AV IGLO

- Marker et midtpunkt på en plan, tiltråkket snøflate.
- Lag en sirkel rundt midt-punktet med diameter ca. 2,5 meter.
- Lag 25 cm tykke blokker med en størrelse du kan bære.
- La blokkene stå litt i snøen så de hardner før montering.
- Begynn med en blokk i smal, liggende V-form.
- Bygg oppover i spiralform.
- Begynn med store blokker, mindre etter hvert.
- Lag litt skrå sidekant så blokkene låses mot hverandre.
- Blokkene bør helle innover fra første runde.
- La en person støtte sist pålagte blokk, eller støtt med skistav eller stokk.
- Den siste blokken skrå-skjæres på alle sider så den låses uten å falle ned.
- Fyll snø i sprekker mellom blokkene.
- Juster på innsiden med spade for å oppnå jevn flate.
- Lag et omvendt U- eller V-formet inngangsparti.

Dersom dette skjer, kanskje med lite utstyr i sekken, er det viktig å tenke nøye gjennom situasjonen uten å få panikk. Første punkt kan være å melde fra om situasjonen over mobilen.

Ikke utsett valget av sted der du skal lage nødbivuakk til det blir mørkt eller været blir dårligere. Er det mulig å lage hule eller få til annen overnatting i snøen? Hvor i terrenget er det best ly for vinden? Finnes det gran (eventuelt furu) i nærheten som det kan knekkes kvister av til underlag? Er det mulig å nå et sted der det er nok tilgjengelig

tørr ved til å holde liv i et bål gjennom natta?

KANTGROP

Av overnattingsformer i snø er denne raskere å lage enn snøhule, snøhytte og iglo, og du blir dessuten ikke så våt av svette eller snø fordi du stort sett kan jobbe oppreist. Innvendig minner den ferdige kantgropa om ei snøhytte, men i nødsfall kan den lages bare så stor at du så vidt får plass.

Kantgropa lages helst i litt skrå fonner eller på flat mark med snødybde på et par meter. Dessuten må

SNØ RUNDT TELTET: Å måke på snø rundt teltet vil sikre at det står stødig i sterk vind.

snøen være så fast at den ikke raser sammen.

Lag en drøyt skulderbred gang på nær tre meter i lengde og helst drøyt halvannen meter i dybde. Fra innerst og drøyt to meter mot det som blir åpningen, tas det ut snø fra sidene i gangen. Begynn en halv meter under overkant på gangen. Lag buet form på rommet helt med til gulvet, og i en bredde som gir liggeplass på begge sider.

Ta ut mest mulig av snøen som lange blokker. Disse legges til slutt tvers over gropa som tak. Hiv på snø i sprekkene. Ei trapp i snøen

inn mot gulvet vil fungere som kuldegrop.

SNØHULE

Dersom forholdene ligger til rette for det, er overnatting i snøhule både spennende og behagelig. Bestemmer du deg for denne løsningen, gjelder det å finne en skavl som kan egne seg til å grave dypt inn i, og som helst ikke har særlig bratt terreng verken ovenfor eller nedenfor. Den ideelle skavlen er 4–5 meter høy og består av jevn, fast men ikke veldig hard snø som kan tas ut i klumper. Begynn litt oppe i skavlen slik at snøen lett kan kastes ut.

>>>

Har man tid, innredes hulen med hyller til utstyr og stearinlys. Sett ski-ene oppreist ved hulen så de kan ses av andre.

IGLO, SNØHYTTE, SNØKLOCKE ELLER QUINZEE

Prinsippet ved bygging av iglo er at det legges snøblokker i sirkelform som til slutt danner en kuppel. I fast snø formes 25 cm tykke blokker med spade eller snøsag. Igloen bygges på en flat snøflate. Den beskrevne størrelsen gir liggeplass til 2–3 personer.

Dersom det er nok løs snø, og du har en egnet spade, er det et alternativ å lage snøhytte for overnatting. Ferdig vil snøhytta minne om en iglo i form. Å bygge snøhytte tar tid og krever en del jobbing, men kan være et godt valg dersom det er vanskelig å få til andre alternativer.

Til to-tre personer må det måkes en snøhaug med diameter på 4–5 meter og høyde på nær to meter. Form snøhaugen som en kuppel, og pakk den til med spade, ski eller votter. Stikk pinner 30 cm inn i sidene og toppen av haugen, lenger inn hvis snøen er løs.

Form et inngangshull på lesiden og hul ut med spade. Når du treffer enden på pinner, er veggen passe tykk. Lag en jevn innvendig kuppelform.

VINTERTELTING

Jeg skal innrømme at teltovernatting

Lag først en åpen, skulderbred gang innover. Grav deg inn og begynn på huleformen når gangen er brysthøy. Form og legg til side noen blokker med lengste side litt under en meter. Avhengig av antall overnattere, graves det en lang nok gang innover, evt. ut til sidene.

Form til snøbenker i knehøyde til en/begge sider. La liggeplassene være noe større enn liggeunderlagene. Vegger og tak bør være nær en halv meter tykke. Taket lages kuppelformet og jevnt for å gi stabilitet og hindre drypping. Jevn til liggestedene så natta blir komfortabel.

GRAVING I SNØ:

Når hulen skal utformes, går arbeidet raskest hvis det kan tas ut klumper.

OVERNATTING I HULE, HYTTE ELLER KANTGROP

- Hvis du trenger blokker, form disse først. Pakk evt. snø som hardner så det kan lages blokker etter noe tid.
- Uten spade: form blokker med ei ski eller en stor kniv.
- Fast snø finner du i fonner eller ned mot bakken under det øverste løse snølaget.
- I moderat kulde stivner tørr snø som pakkes i løpet av en drøy time.
- Hvis det er veldig kaldt eller sukkersnø kan det skje at snøen ikke hardner.
- Forsiktig med fyring og koking inne av fare for kullosforgiftning.
- Lag om mulig kuldegrop, da det er kaldest på laveste punkt inne.
- Ikke tett helt igjen, lag luftehull hvis det iser innvendig.
- Ha en spade innvendig som sikkerhet.

gene mine i temperaturer under 30 minus ikke er blant mine beste fri-luftsminner. De krevde jevnlig fysisk aktivitet i soveposen gjennom natta for å holde varme i kroppen.

Et bra vintertelt tåler svært hard vind, forutsatt at det har gode sømmer med forsterkninger ved barduner og pluggfester, og at du bruker vinterplugger eller stikker ski, staver eller kvister godt ned i snøen. Teltet sikres også bedre når det har stormmatter som det måkes snø på.

I vindutsatte områder er det verdt å lete etter en teltplass som ligger i ly, gjerne beskyttet av skog. Tramp til et flatt område, og la snøen stivne litt før du setter opp teltet.

UNDER ÅPEN HIMMEL

Uten mulighet for overnatting i telt, hule eller snøhytte, kan du ha en fin overnatting under åpen himmel. Finn et sted som ligger i ly, som i et søkk eller innunder ei skjørtęgran der det ikke henger snø på greinene. Du kan også improvisere ved å lage levegg av snø og/eller granbar. Makter du å grave deg inn i ei stor, forlatt maurtue, kan det være en redning.

Mangler du liggeunderlag kan enden på granbar stikkes skrått ned i snøen slik at det dannes luftrom som isolerer. Om du heller ikke har sovepose, kan føttene og mest mulig av kroppen stikkes ned i sekken. Ta selvfølgelig på alt du har av klær, det tørreste av gensere og undertøy innerst.

Finnes det skog eller kvister i området og du har fyrstikker eller tennstål, bør det satses mye på å samle brensel til et bål. Det trengs mye ved for å holde varmen i gang gjennom ei natt. Om mulig, sats på over meterlange, grove stokker som legges i samme retning.

Forsøk så langt det er mulig å hindre at du velger soveplass et sted der det kan dryppe eller der du kommer i direkte kontakt med snøen. Å fyre bål og lage bål under ei gran med snø på greinene er for eksempel uklokt.

NYTTIG UTSTYR

- Tenk hele tiden på at det er viktig å unngå å bli våt. En god regel er å ha skallbekledning med hette når det jobbes med og i snø! Vanntette bivuakksko og ditto votter er en god løsning, særlig når vi driver med leiretablering i våt snø. Juster påkledningen for å unngå å bli svett under arbeid med snøen.
- Spade er viktig utstyr når du skal bygge bolig i snøen. Under innvendig utforming av snøhytter og huler bør den ha litt krumt blad. Fyrstikker i vanntett pakning til tenning av bål og stearinlys hører med, øks eller sag når det skal hentes ved. Annet nyttig utstyr er hodelykt, kniv og plast- eller pakkposer for å oppbevare utstyr og klær tørt.
- Husk at du er best rustet til ei natt ute etter å ha inntatt nok mat og varm drikke.
- Når det graves og arbeides med snø, blir man ofte svett. Etter at overnattingsplassen er ordnet og man skal sove, er det lurt å ha på et sett tørt, langt ullundertøy og tørre sokker når man kryper ned i soveposen.

VARMT: Inne i en lavvo med vedovn kan du klare deg bra gjennom vinternatta.

RETT PÅ SNØEN: Å ligge i telt om vinteren kan være en fin opplevelse. Her er det en fordel at bardunene kan festes i fjellgraner.

FIN FONN: Ei slik snøfonn er velegnet for bygging av snøhule eller kantgrop.

FINN SEKKEN SOM PASSER

Å velge riktig dagstursekk er viktig for komfort og funksjonalitet gjennom alle årstider. Her får du praktiske tips for å finne en sekk som passer både sommer- og vinterbruk, og hva du skal pakke med deg.

Tekst og foto: John Arne Tungen / Aktivt Testteam

Denne gangen har vi testet lette dagstursekker med en størrelse på rundt 30–40 liter. Disse minste sekkene er små nok til å fungere som en dagstursekk der du kun har med mat og noe skifteklær, samtidig kan de største i dette segmentet fungere godt som sekk om du for eksempel skal på hytte-til-hytte-tur. Selv om vi har hatt helårsbruk i bakhodet når vi har gjort denne testen, er det ikke til å komme unna at testen er litt preget av at den er gjennomført og skrevet i vintersesongen.

Når du skal velge en dagstursekk på rundt 30–40 liter, er det flere praktiske ting å tenke på for å sikre at sekken passer til både sommer- og vinterbruk. Her er noen faktorer vi i testteamet vil anbefale å se på for at du skal finne en sekk som vil fungere godt.

KOMFORT OG PASSFORM

En god dagstursekk bør ha justerbare skulderstropper, brystrem og hoftebelte for å sikre optimal komfort og vektfordeling. Dette er spesielt viktig når du bærer tyngre last på lengre turer. Prøv sekken før kjøp for å sikre at den passer godt til din kropp.

VENTILASJON

Spesielt til sommerbruk, men også på vinteren, er det viktig med god

ventilasjon i ryggpanelet for å unngå å svette for mye. Mange sekker har funksjonelle paneler som bidrar veldig godt til bedre luftstrøm mellom sekk og rygg.

VANNAVSTØTENDE MATERIALE

En sekk som skal brukes gjennom alle årstider, bør være laget av vannavstøtende materiale og kan gjerne ha et regntrekk. Dette beskytter innholdet mot regn og snø, og holder utstyret tørt. I tillegg er det lurt å pakke ting som sovepose og skiftetøy i vanntette pakkposer.

TILGANG OG ORGANISERING

Tenk på hvordan du ønsker å organisere utstyret ditt. En sekk med praktiske lommer og rom kan gjøre det enklere å holde orden. For vinterbruk og toppturer kan det være nyttig med en egen lomme for skredutstyr som spade og søkestang.

FESTEANORDNINGER

Sjekk at sekken har tilstrekkelige festeanordninger for utstyr som er aktuelt for deg; vandrestaver, isøkser, lys og hjelm. Dette er spesielt viktig for vinterbruk når du kanskje trenger å bære med deg mer spesialisert utstyr.

VOLUM OG KAPASITET

En sekk på 30–40 liter gir som regel >

LETTE DAGSTURSEKKER

nok plass til dagsturer både sommer og vinter. For sommerbruk kan du pakke lett med klær, mat og vann, mens du om vinteren vil trenge noe mer plass til varme klær og termos.

VEKT

Velg en sekk som er passe stor med tanke på volum, og ikke er for tung i seg selv. En lett sekk gir deg mer fleksibilitet til å bære med deg det du trenger uten å bli unødvendig sliten. Samtidig sitter en godt pakket sekk godt på ryggen.

HOLDBARHET

Sørg for at sekken er laget av slitesterke materialer som tåler røff bruk og varierende værforhold. Dette kan tilpasses etter ditt behov og bruksmønster. Holdbarhet handler også om bærekraft.

Hva en skal ha med i sekken vil variere ut fra lengden på turen og årstid, men noen generelle råd og retningslinjer er det likevel lurt å følge.

KLÆR

Ta alltid med en vindtett eller vannavstøtende jakke, hansker og lue er også lurt å ha med, sommer som vinter.

Pakk et ekstra sett med klær i en vanntett pose, spesielt sokker og undertøy.

MAT

Pakk alltid med noe matsnacks som nøtter eller frukt, selv på korte turer.

Det er alltid lurt å ta med noe drikke og gjerne en drikkeflaske som er enkel å fylle i grunne bekker.

FØRSTEHJELPSUTSTYR

Plaster og gnagsårplaster er et minimum. Eventuelt kan en vurdere sportstape, enkeltmannspakke, noen sårservietter og eventuelle personlige medisiner.

Mobiltelefon er alltid greit å ha med hvis det er dekning. I mer «ulendt terreng» kan en satellittkommunikasjonsenhet være en god forsikring å ha med.

Andre ting som myggmiddel, solkrem, caps mot sol og solbriller bør vurderes.

Selv om du har GPS på mobilen eller klokka, bør kompass (og helst et aktuelt kart) ligge fast i lokket i sekken!

SLIK LESER DU TABELLEN

Praktisk bruk og egenvekt: 40%. Selv om praktisk bruk er et subjektivt punkt, baserer vi oss på mange års erfaring og delte erfaringer i testteamet for å vurdere sekkenes praktiske bruk. Når vi vurderer vekt, ser vi også dette opp mot volum.

Soliditet: 30%. Vi har vurdert sekkenes holdbarhet ved å sjekke sømmer, reimer, klips, glidelåser og andre potensielle slitasjepunkter.

AEON 35

RAB

PRIS: 1799

VEKT: 950 g

VOLUM: 35 liter

Komfort, stabil, egenvekt, ren design

Festepunkt

RAB har virkelig fått opp kvaliteten på sekkene sine de siste årene. Denne ble raskt en av favorittene til testteamet, og om du ikke trenger større sekk enn 35 liter, vil vi anbefale denne! Vi måtte sjekke om vi hadde fått oppgitt riktig pris, for vi trodde vi hadde fått oppgitt en tilbudspris... Her får du mye for pengene! Enkelte vil nok oppleve at 35 liter er litt for lite til litt lengre turer, og det er litt få festepunkt til liggeunderlag osv. på utsiden, ellers har vi kun gode ord å si om denne sekken.

HAUTE ROUTE 40

Ortovox

PRIS: 2599

VOLUM: 40 liter

VEKT: 1,5 kg

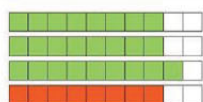
Meget god komfort, takler tung oppakning, sitter bra på ryggen, ren design

Egenvekt

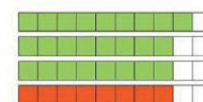
Dette er en sekk spisset mot vinterbruk, topp-tur og lengre turer i krevende terreng på ski og snøbrett. Den er noe mer strømlinjeformet enn sekken fra Db som har noe av det samme bruksområdet. Med 40 liter er den stor nok til hytte-til-hytte-turer i fjellheimen om du er flink til å pakke. Materialvalg gjør selve sekkeposen og de fleste detaljene meget slitesterke. Det eneste vi kan peke er at en må være litt påpasselig når det er brukt glidelåser, uten at vi i testperioden hadde noen problemer med disse.

Komfort: 30%. En sekk må sitte godt på ryggen for å bli brukt regelmessig. Komfort er imidlertid en subjektiv opplevelse, og derfor har vi ikke vektlagt dette punktet tyngst.

Komfort
Soliditet
Praktisk bruk/egenvekt
Totalt

8

Komfort
Soliditet
Praktisk bruk/egenvekt
Totalt

8

>

JADE 38 RC

Gregory

PRIS: 2199
VEKT: 1,6 kg
VOLUM: 38 liter

- + Stort bruksområde, sitter godt på ryggen
- Noe høy egenvekt, enkelte slitasjepunkter, begrenset med festepunkt

Gregory er en dyktig sekkeprodusent som vi opplever lager pene- og funksjonelle sekker. Vi har damemodellen Jade avbildet, men vi har også testet herreutgaven Zulu som er på 40 liter. Ellers oppleves modellene likt. Dette er en god allrounder som passer til de fleste aktiviteter så lenge du ikke er ute etter noen spesielle funksjoner eller skal bære for tungt. Rent design gjør den også godt egnet til reisesekk. Kan ikke måle seg helt med de beste i denne testen, men om du kommer over denne til en fin pris, gjør du et godt kjøp.

HELIUM V5

Bergans

PRIS: 2400
VEKT: 900 g
VOLUM: 40 liter

- + Lav egenvekt, slitesterk, sitter godt på ryggen, meget stort bruksområde
- Noe begrensning med tanke på last

Helium er en sekkemodell som vi har testet flere ganger siden starten av 2000-tallet. Stadig utvikling gjør at den fortsatt er en favoritt i dette sjiktet av allround lettvektene av dags-tursekker. Her er det lite fiksfakseri og hokus pokus. Aberet med denne kan være at den ikke oppleves like stabil på ryggen om du har ski festet på sekken. Om dette er en funksjon du skal bruke mye, er nok sekkene fra Ortovox, Db eller Norrøna et bedre valg. Enkelt, rent design gjør den også godt egnet som reisesekk.

LYNGEN MESHBACK

Norrøna

PRIS: 3499
VEKT: 1 kg
VOLUM: 40 liter

- + Stabil, lav egenvekt, stort bruksområde, generelt gode løsninger
- For mange glidelåser

Denne sekken fra Norrøna går nesten helt til topps i testen, kun slått av den klassiske allrounderen Helium fra Bergans. Mange glidelåser, men disse er av god kvalitet. Ikke mer spesialisert enn at den fungerer godt gjennom hele året. Litt kjedelig farge om en sammenligner med spesielt Ortovox. Sitter tett på ryggen. Utstrakt bruk av mesh, noe som gir den gode egenskaper med tanke på fukttransport. Er nok ikke den absolutt mest slitesterke sekken i denne testen, her har nok fokus på lav egenvekt ført til noen kompromiss.

6

9

8

>

LOKK: Dekker toppen av sekken og beskytter innholdet mot vær og vind. Ofte med en lomme for enkel tilgang til småting.

HOVEDROM: Det største rommet i sekken, hvor du oppbevarer de fleste av tingene dine.

FRONTLOMME: En lomme på forsiden av sekken for rask tilgang til nødvendige gjenstander.

KOMPRIMERINGSSTROPPER: Stropper som kan strammes for å redusere volumet av sekken og holde innholdet på plass.

SIDELOMMER: Lommer på sidene av sekken, ofte brukt til vannflasker eller andre småting.

BRYSTREM: En rem som festes over brystet for å stabilisere sekken og forhindre at skulderstroppene sklir.

SKULDERSTROPPER: Polstrede stropper som går over skuldrene for å bære sekken.

RYGGPLATE: En stiv eller polstret plate i ryggen av sekken for å gi støtte og komfort.

HOFTEBELTE: Et belte rundt hoftene som hjelper til med å fordele vekten av sekken og øke bærekomforten.

FORSKJELLIGE BEHOV:

En dagstur kan være så mangt.

Hva man trenger av festepunkter på sekken vil også variere.

SVAKT PUNKT: Glidelås gir en ren/strømlinjeformet design, men kan utgjøre et svakt punkt med tanke på fukt og sikker lukking av sekkerommet.

VENTILASJONSSYSTEM: Mesh eller netting inn mot ryggen for å forbedre luftstrømmen og redusere svette.

ALURAMME: Løsninger der sekken spennes opp av en rigid aluminiumsramme fungerer godt på slike lette sekker der en ikke skal bære så altfor tungt. Gir god bærekomfort og god lufting mellom ryggen og sekken.

GLIMRENDE
LETTVEKTS
30 LITER

DUCAN

Mammut

PRIS: 1899
VEKT: 950 g
VOLUM: 30 liter

- + Stabil, topp bærekraft, luftig inn mot ryggen
- Soliditet, festepunkt

Ducan imponerer først og fremst med sin stabilitet og rigide ramme som gir en imponerende bærekraft når en ser på egenvekten til sekken. Bæresystemet skaper også god avstand mellom ryggen og sekken, noe som gir god lufting. Hoftebeltet har en smart lomme til mobiltelefon som fungerer godt så lenge det ikke er minusgrader. Om 30 liter er stort nok, og du ikke trenger festepunkt til så mye utstyr på utsiden av sekken, er dette et godt valg for en lett sekk til raske turer. Utformingen fungerer også godt når en står og staker på ski.

FLOTT TIL
SOMMER-
BRUK

MOUN 40

RAB

PRIS: 2699
VEKT: 1 kg
VOLUM: 40 liter

- + Komfort, egenvekt, stabilitet
- Vinterbruk

RAB får med to sekker i denne testen da de leverte flere aktuelle modeller som vi opplever passer utmerket i dette segmentet. Vi testet både 40 og 50 liter av denne modellen. 40-literen er med rulletopp, 50-literen er med tradisjonelt lakk. Tekniske data er oppgitt for 40-literen. Dette er ganske enkelt en flott sekk, men detaljer og utforming gjør at den ikke er så godt egnet til vinterbruk. Store utvendige, elastiske stikkklommer er funksjonelt om sommeren, med fungerer ikke så godt sammen med snø og sludd. Er du ute etter en helårssekk, bør du velge en annen, men i sommerhalvåret når det ikke er fare for snø, er dette en av våre førstevalg.

SNOW PRO BACKPACK

Db

PRIS: 2799
VOLUM: 32 liter
VEKT: 1,55 kg

- + Takler mye vekt, gode løsninger, solid, kan stripes noe for vekt, gode løsninger for oppbevaring av kamera
- Høy egenvekt totalt, ingen allrounder

Db, eller Douchebags som de tidligere het tidligere, leverer her en rå ski- og snøbrettsekk spesialtilpasset topturer på vinteren. Db er et norsk merke som er spesialister på reise- og sportsutstyr innen sekker og ulike bager. Sekken er meget solid og godt tilpasset vinterbruk. Rulletopp som er enkel å bruke med hansker eller votter. Noe bruk av glidelås, men oppleves som sikre løsninger. Enkelte deler kan tas av for å lette vekta.

8

8

7

Av de rimeligere variantene var det i grunnen bare én som imponerte.

MYE FOR PENGENE

Finse tursekk

Heldre

PRIS: 795

VEKT: Ca. 550 g

VOLUM: 45 liter

Heldre leverer her igjen et flott produkt til en lav pris. Finse kan ikke måle seg med toppmodellene i denne testen med tanke på slitestyrke og bærekomfort om en skal bære tungt, men til kortere dagsturer med moderat oppakning er dette et godt valg om en ser på pris. Ikke all verdens med justeringsmuligheter, så sekken bør prøves for å se om den passer til ryggglengden. Kan være en god innstegssekk for ungdom om størrelsen passer brukeren. Kompresjonssystem som fungerer godt. Greit utstyrt med tanke på lommer.

IKKE EGNET TIL AKTIV BRUK

Asaklitt ryggsakk

Asaklitt

PRIS: 449,90

VEKT: 1,2 kg

VOLUM: 26 liter

Vi skal ikke si at vi vil anbefale deg å bytte ut din faste sportsbutikk med Clas Ohlson om du er ute etter sportsutstyr, men de har en del produkter også i vår «friluftslivssjanger» som kan være aktuelle. Denne sekken merket vi ganske raskt at vi kunne spart oss å kjøpe. På papiret har den de fleste funksjoner en er ute etter i en slik dagstursekke, men den generelle kvaliteten blir ganske enkelt for dårlig til aktiv bruk i fjellet. En kan ikke forvente all verden til denne prisen, men aktive fjellfanter bør nok styre unna dette produktet.

Skuleskogen 45L

Stormberg

PRIS: 799

VEKT: 850 g

VOLUM: 45 liter

Stormberg er godt kjent i Norge for å ha solide produkter til en fin pris. På papiret ser denne sekken ut til å være en fullgod tursekke med høyt volum sett opp mot egenvekt, godt utstyrt med opplegg til drikkesystem, godt med lommer, flere festepunkt og kompresjonssystem. Men kvaliteten på produktet er dessverre for dårlig til aktiv bruk. Stormberg har kalt sekken for Skulestien, og som tursekke for en barneskoleelev kunne dette holdt mål, men ryggglengden gjør at sekken passer best til en voksen.

Finch CT 30

McKinley

PRIS: 399

VEKT: 500 g

VOLUM: 30 liter

Hva kan en forvente av en sekk til «noen hundrelapper»? Finch CT 30 mener vi er en funksjonell sekk så lenge du ikke skal på langtur, og denne får du for 399 hos Intersport. Sekken kan ikke måle seg med de beste i denne testen, men om du trenger en liten sekk som skal romme en genser, appelsin, matpakke og en termos, og ønsker et festepunkt til en sitteplate på utsiden, så får du det med denne. Sitter OK på ryggen og framstår som «verd pengene». Vil også fungere godt som treningssekk til og fra svømmehallen eller treningssenteret.

5

2

3

2

Av Dag
Kjelsaas

Her vurderer og
tester vi rimeligere
turutstyr. Produk-
tene er ikke testet
over lang tid.

SMART TURØKS

Denne øksa har fornuftig formet skaft og eggbeskytter i oransje plast. Den synes derfor godt hvis du skal finne den igjen i skogen. Hammeren og eggen er sølvfarget. Øksa har et hull midt under hammeren som gir plass til sikringen på eggbeskytteren. På denne sitter også en spalte som gjør det mulig å bære øksa i beltet. Denne løsningen i plast er en smart sak som fungerer bra.

Den litt utradisjonelle og relativt lette øksa er naturlig nok ikke velegnet til hogging og kløyving av større trevirke. Som turøks, til hogging av småved og lettere kløyving på tur er den imidlertid en bra medhjelper. Sammenføyningene i konstruksjonen har noen spalter som gjør den litt mer jobbete å rengjøre enn tradisjonelle økser.

Konklusjon: Smart turøks

FISKARS ØKS X13

Clasohlson.no

Pris: kr 549

Lengde: 33 cm

Vekt inkl. eggbeskytter: 510 g

- + Farge. Eggbeskytter.
- Ikke helt flat hammer. Rengjøring.

ISFISKESETT

Settet består av isfiskestanga Hurricane Flat 60 cm og haspelsnella Okuma Ceymar spinning TG-500. Til sammen oppgis veiledende pris for disse til totalt kr 1298, mens pakkeprisen er kr 899.

Snella har 7 kulelagre, veier 170 g., har utveksling 5,0:1, aluminium spole og rommer 80 m 0,20 mm sene. Stanga har fire snøreførere av bra kvalitet og kan deles ved håndtaket. Settet passer dermed utmerket til ismeite, fiske med balansepiilk, vibe og røyebliks. Snella vil også være velegnet for ultralett sommerfiske dersom den flyttes over til ei passende stang.

Isfiskestanga har passe toppaksjon til de nevnte

fiskeformene, og snella har behagelig gange og jevn brems.

Konklusjon: Bra isfiskesett

ISFISKESETT

noroco.no

Pris: kr 899

Vekt sett: 250 g

Lengde stang: 60 cm

Snøreførere: 4

- + Bra kombinasjon
- Vinkel snørefører-snelle

BILLIG FUTTERAL SOM GJØR NYTTEN

Skal våpenet med på fly eller fraktes slik at det er fare for uvøren behandling, er en våpenkoffert løsningen, særlig hvis det er snakk om ei rifle med kikkertsikte. I andre sammenhenger er et våpenfutteral den rimeligste løsningen. Denne modellen er så stor og lang at den har plass til ei vanlig rifle med ganske stort kikkertsikte og lyddemper. Futteralet har utvendig glidelåslomme på 15 x 24 cm som kan romme småting, bærehåndtak med borrelåslukking og skulderreim.

Det kamouflasjefargede futteralet har innsydd 1 cm støtdempende materiale. Det er tilstrekkelig dersom det ikke utsettes for mye belastning, men betydelig tynnere enn på de best

polstrede (og langt dyrere) modellene på markedet. Glidelåsen ser spinkel ut, men fungerer greit etter bruk en høst.

Konklusjon: Svært rimelig våpenfutteral

VÅPENFUTTERAL

Jula.no

Pris: Kr 199

Veggtykkelse: 1 cm

Innv. Lengde: 132 cm

Vekt: 520 g.

- + Størrelse
- Tynn polstring. Glidelås.

Av John
Arne Tungen
og Aktivt
Testteam

LETT OG SOLID DUNJAKKE

Seinhøsten 2024 og tidlig vinter 2025 har vi hatt noen jakker av denne nye modellen inne til test. Ut fra våre preferanser har jakken god passform, og den oppleves å ha god slitestyrke.

Resirkulerte materialer er brukt i både inner- og de ytre materialene. Isolasjonsmaterialet består av 85 prosent gåsedun sertifisert som RDS.

Det spesielle med denne jakken, vi tror ikke vi har testet lignende tidligere, er at duna ikke ligger løst i mer eller mindre åpne kammer eller «pølses», her er duna plassert i dunpaneler der den ligger delvis sammenpresset. Dette gir et annet hold i jakka enn en tilsvarende

dunjakke med mer tradisjonell konstruksjon. Det vi merker oss er at det ikke dannes noen kalde områder, noe en kan oppleve på slike forholdsvis lette dunjakker. Vi mener også at denne teknikken kan være mer egnet om du ofte tar jakka ut og inn av sekken. Friske farger og god passform på både dame- og herremodellen.

Ikke av de som pakker minst i sekken, men solid jakke som tåler tøff bruk!

ODIN EVERDOWN HOODED JACKET

www.hellyhansen.com/no

Pris: 4999.-

Vekt: ca. 350g

Isolasjon: 85 % RDS gåsedun, 15 % polyester

Material: 100 % resirkulert polyamid

Annet: Egne dame- og herremodeller, kommer i flere farger, XS-2XL

- + Solid, stort bruksområde, god passform
- Litt kort i livet foran

TOSSOR II

Kjært barn har mange navn. Svenskene kaller dette tossor eller ladder. På trøndersk kaller vi slike varmesokker gjerne for lugger, labber eller lester. Uavhengig av hva vi skal kalle dem, disse er gode å trekke på seg etter en lengre skitur når en setter seg framfor peisen på hytta, eller om en ganske enkelt er litt frossen på føttene. Flott å ha om det er litt gulvkaldt. Vi vet at enkelte bruker slike inne i støvler og andre uisolerte sko på vinteren, uten at vi har testet disse på slik bruk. Materialet som er brukt er overskuddsmateriale fra annen produksjon, så dette er gode produkter også med tanke på bærekraft. Overraskende god slitestyrke ut fra vår bruk, men vi har som sagt ikke testet med tanke på

mekanisk slitasje som bruk inne i skisko eller sko til vandring vil medføre. Luftig og mykt resirkulert polyester produsert som pile-materiale, noe som enklest kan beskrives som syntetisk

pels, eller børstet fleece. Fanger mye luft og varmer selv om de er litt fuktige. Et «enkelt», men godt og funksjonelt produkt.

TOSSOR II

www.katterstore.se

Pris: 350.-

Material: 100 % resirkulert polyester

Annet: Kommer i fargene blå og grønn, S-L, egne jr.størrelser

- + Behagelig, slitesterk, resirkulert, isolerer godt
- Et enkelt produkt, men lite å utsette på det

VARM NYHET I MERINOULL FRA ACLIMA

Motion-serien fra Aclima er helt ny, og vi har akkurat fått testet ferdig våre testprodukter når dette skrives.

WarmWool Motion er nok ikke de mest tekniske ullproduktene på markedet, dette er ganske enkelt lune og gode ullplagg i 100 prosent merinoull. Passform, og en del andre løsninger som rullekrage og tommelfingerhull, gjør at modellen skiller seg fra en del andre produkter. Relativt kroppsnær passform, men sitter ikke tettere på kroppen enn at du kan få et sett med netting under på de kaldeste dagene. Egner seg best til aktiviteter med middels til lav intensitet. Høy slitestyrke og generell god kvalitet. Vi har testet andre produkter fra Aclima tidligere i WarmWool serien, så vi kjenner godt til selve materialet fra før. Denne gangen har vi testet kun disse nye overdelene med rullekrage i nye farger. Trøye med rund hals, longs og boxer er også tilgjengelig.

WARMWOOL MOTION

www.aclima.no

Pris: 1050,-

Material: 100 % merinoull

Annet: Normal passform, egen dame- og herremodell

- + Lun, behagelig, slitesterk, god passform
- Kan være litt tykk til enkelte aktiviteter

LETT OG FUNKSJONELL HODELYKT

Petzl har et imponerende utvalg av hodelykter, og ut fra våre erfaringer er det som regel et trygt kjøp om en velger en lykt fra denne produsenten. Det du selvsagt må ta høyde for, er at du velger en lykt som passer til din bruk.

Denne gangen har vi testet en lett og hendig hodelykt som er godt tilpasset friluftsliv. I tillegg til hvitt lys som kan dimmes i tre ulike lysstyrker, er det rødt, grønt og blått lys tilgjengelig etter valg med kun en av/på-knapp. Rødt lys gjør at en bevarer nattesynet bedre, grønt lys fungerer godt til å lese kart og kan oppleves å gi bedre kontrast, mens blått lys fungerer bedre med tanke på å se fisk uten at lyset skal virke skremmende på fisken. Dette siste har vi opplevd selv og det skal

faktisk være vitenskapelig bevist. Med en lysstyrke på 450 lumen er ikke dette en «lyskaster», men gir mer enn godt nok lys til generell

og aktiv bruk under jakt, fiske og generelt friluftsliv. Solid utførelse, enkel i bruk og sitter godt på hodet. Vanntett og god batterilevetid.

ARIA 2 RGB CAMO

www.petzl.com

Pris: 709,-

Vekt: ca. 100g

Batteri: 3xAAA, oppladbar batteripakke tilgjengelig

Vanntett: IP67

Batterilevetid: 2–100 timer, alt etter modus

- + Godt tilpasset friluftsliv, solid, enkel i bruk, batterilevetid
- Lite negativt

Tekst:
Peter Nagy

MØRESILDA NORDLYS NORDLYS TIL LAKSEN

Den ser nesten magisk ut, og mønsteret er inspirert av nordlyset og stjernehimmelen. Glitteret fra stjernen glitrer i vannet og gjør kanskje laksen nysgjerrig? Fås i flere farger, her kald rød/sølv tenkt til fiske i kveldslyset utover sommeren. Fisk den rykkvis inn med lange pauser med bunnkontakt. Pris: 84 kroner.

Leverandør: Remen Slukfabrikk

SPESIAL CLASSIC LEGENDE I NYE FARGER

Spesial Classic i sølv med røde prikker var den første sluken Bjarne Zachariassen, mannen bak Sølvkroken, laget helt tilbake i 1930, og den har vært uforandret siden da. Men det kommer da nye farger fra tid til annen. I år kan du blant annet teste ut disse to flake-variantene, med UV-lakk som vil fungere til alt ferskvannsfiske. Leveres i 4, 7, 10, 12 og 18 gram. Veil. pris fra: 89 kroner.

Leverandør: Sølvkroken

ABU GARCIA MAX X KLAR TIL BRUK

Noen syns det er helt knall å få en haspelsnelle med ferdig påspolet line. Det har haspelsnellen Abu Garcia Max X, en superline, til og med. Max står for Maximum Performance. Snellen har grafitt ramme, fire kulelagre, ett rullelager og spole i aluminium. Sveiven er i aluminium med soft touch håndtak. Du får den i fire størrelser, fra lettere ørretfiske til kraftigere sjø- og gjeddefiske. Veil. pris: 999 kroner.

Leverandør: Abu Garcia

4D HERRING BIG SHAD KLISS LIK SILDA

Savage Gear 4d Herring Big Shad er en imitasjon av den atlantiske silda, en av de viktigste byttfiskene for stortorsk, sei og kveite. Den skal forestille en sild på flukt og har en livlig gange ved jevn innsveiving, men også når den synker. Den er perfekt til både pilking og dorging. Kommer i tre størrelser og åtte nye farger. Veil. pris fra: 299 kroner.

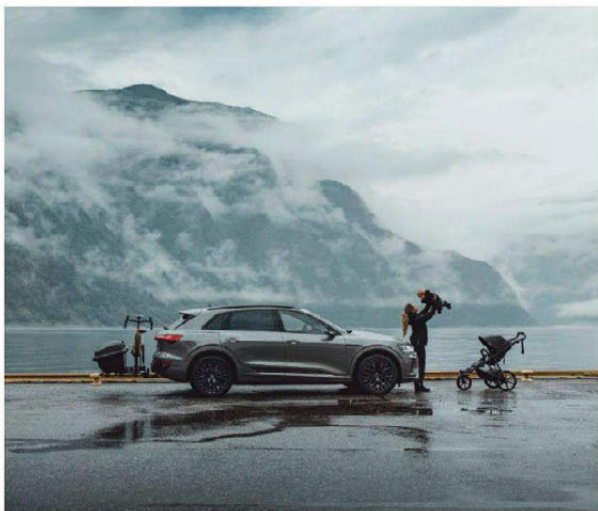
Leverandør: Savage Gear

VMC TUNGSTEN ROACH JIG LOKKENDE BEVEGELSER

Nye VMC Tungsten Roach Jig er en mini jig/mormyshka med Marabou fjær som skaper fristende bevegelser og etterligner naturlige bytter. Med tungsten får du små agn med høy vekt, som kan presentere på dypt vann. Kroken har 90 graders vinkel slik at agnet presenteres naturtro og fullstendig balansert i vannet. Fisk den alene, under en pimpel, eller under en røyeblick på jakt etter storrrøya. Veil. pris fra: 119 kroner.

Leverandør: Rapala VMC
www.rapalavmc.no

THULE SANTU KJEKK BOKS

Bilen har alltid vært et pakkesel. Når det ikke var plass til bagasjen inni, ble den surra utenpå, på de rareste måter. I nyere tider har det både kommet regler og ikke minst mer fancy løsninger. Thules lasteboks er en slik en, den kan festes til sykkelstativet og plutselig slapp noen å sitte med tre bager på fanget i baksetet. Volumet er 260 liter og boksen har hjul så du kan trille den på hytta. Da fungerer den som lagringsboks der også. Veil. pris: 11 229 kroner

Leverandør: Thule

SENJA DOWN LIGHT JACKET JAKKE SOM ISOLERER

En luftig dunjakke er genial isolasjon mot kulde. Dunjakken Senja fungerer like godt som ytterplagg og mellomlag under skalljakken og tar liten plass i sekken. Høy, beskyttende krage og hjelmtilpasset hette gir perfekt beskyttelse av hals og hode. Skulder- og sidesømmene er forskjøvet for å hindre slitasje og øke komforten ved bæring av sekk. Veil. pris: 3299 kroner.

Leverandør: Bergans

TUR-
UTSTYR

Tekst:
Peter Nagy

FOLDEKNIVEN PERFEKT BALANSE

Foldekniv – eller lommekniv – er en genial oppfinnelse. Du folder den ut og den løser et utall oppgaver, du folder den sammen og den glir rett ned i lomma. Denne heter rett og slett Foldekniven og er laget i samarbeid med velrenommerte Helle. Bladet er 2,7 mm tykt og håndtaket er oljet bjørk og ligger godt i hånden. En avtagbar klips gjør kniven enkel å bære og sikrer trygg oppbevaring. Veil. pris: 1625 kroner.

www.revir.no

EXPEDITION DOWN KNICKERS POLSTRING MOT KULDEN

Gjør livet ditt mer behagelig med denne lette nikkersen i sekken. Ta den på deg på et blunk når du fryser du på baken, eller skal ta en pause i lyngen. Med glidelås lang hele siden slipper du å ta deg skoene. Bruk den også som isolerende mellomlag under skallbuksen på iskalde dager. Elastisk linning og borrelås på sidene gjør den enkel å tilpasse. Nikkersen er laget av resirkulert polyamid og vattert med etisk produsert dun. Fyllet er høykvalitets dun produsert på etisk vis som seg hør og bør i 2025. Lommer med glidelås har den også. Veil. pris: 2999 kroner.

Leverandør: Fjellreven

KUBB BÆRE VED

Alle har båret høye vedstabler med hendene samlet foran seg, men med et bærenett for hånden blir livet for alle som fyrer med ved så mye enklere. Bærenettet Kubb er laget for dette formålet, materialet er kanvas som er så slitesterkt at du kan bære stein og hva det skal være. Veil. pris: 749 kroner.

www.revir.no

EVENTYRLIG FISKE MELLOM ØST OG VEST

I overgangen mellom Vest- og Østlandet – i Sogn og Fjordane – ligger flotte fjellområder med innbydende vann både nær og utenfor allfarvei, og i mange av dem svømmer stor og sprek fjellørret.

Tekst og foto: Stig Werner

HØYFJELL: Området domineres av mye karrig høyfjell, stein og blinkende fiskevann.

Stig Wernén

Luster kommune i Sogn og Fjordane er det kort vei mellom fjord og fjell. Luster grenser i nord til Stryn og Skjåk, i øst til Lom og Vang, i sør til Årdal og i vest til Sogndal og Jølster.

Regionen har store fjellområder, og deler av Jostedalsbreen, Breheimen og Hurrungane samt Skagastølstindane med Store Skagastølstind (2405 moh. – Norges tredje høyeste fjell) ligger i kommunen.

I denne fjellheimen blinker også mange vann, tjern og elver med bestander av ørret i alle størrelser, og det er rike fiskemuligheter i områdene som betegnes som Vest-Jotunheimen og Breheimen. I vann med god næringstilgang er det ikke uvanlig å få fisk opp mot 2 kg. Begge er typiske høyfjellsområder og blant Norges flotteste villmarksområder. I nordlige deler av Breheimen domineres terrenget av stein- og brelandskap, mens Vest-Jotunheimen lenger

sør har mer vegetasjon og næringsrik mark.

STOR ØRRET ØVERST

Det finnes flere vann med virkelig flott ørret. Er du ute etter grove individer, bør du tenke taktisk. Variasjon i klimaet grunnet store høydeforskjeller, samt nærhet til isbreer, gir et område med stor spennvidde. Dette har også innvirkning på ørretens levekår, og dermed størrelse og kvalitet.

Ørret finnes i alle vassdrag i Luster, men uten forhåndstips eller research er det fort gjort å fiske i overbefolkete eller fisketomme vann. Men mellom disse ytterpunktene finnes det spennende fjellvann der kilosfisk absolutt er innen rekkevidde under gode forhold.

Generelt har lavereliggende vann høy produksjon og er selvrekutterende, noe som gir større sjanse for overbefolkede vann med ørret av beskjedne størrelse. Produksjonen minker imidlertid med høyden over havet, og i vann over 1200 moh. er gjennomsnittlig reproduksjon estimert til det halve i forhold til lavereliggende vann.

ØRRET I SIKTE: Generelt får du flest store ørreter hvis du er villig til å gå langt, men i Luster finnes det også vann med fin fisk nær vei. Her utsikt over Gjuvvatn.

I de høyest beliggende ørretvannene er de naturlige forutsetningene så utfordrende at ørreten ikke gyter, så i et titall vann settes det regelmessig ut Tunhovd-ørret og fisk fra Hol i Hallingdal.

Før en fisketur bør du bestemme deg for om du skal satse på å fiske etter storfisk i høytliggende vann eller gjennomgående mindre fisk i lavereliggende vann, men med hyppigere napp og mer fisk på land.

Men det går selvfølgelig an å gjøre begge deler; besøke lavereliggende vann om været og bettet er dårlig, og fiske i høyden om været er knall og bettet bra.

STOR ØRRET FJERNT OG NÆRT

Det å kroke en fjellørret over kiloen er alle fjellfiskeres drøm, men det er ikke en selvfølge å lykkes.

Første bud er selvfølgelig å fiske i vann der slike individer finnes. Enkelt sagt er ørreten ofte større jo lenger inn i fjellheimen du kommer, fordi den får være i fred og kan vokse seg stor.

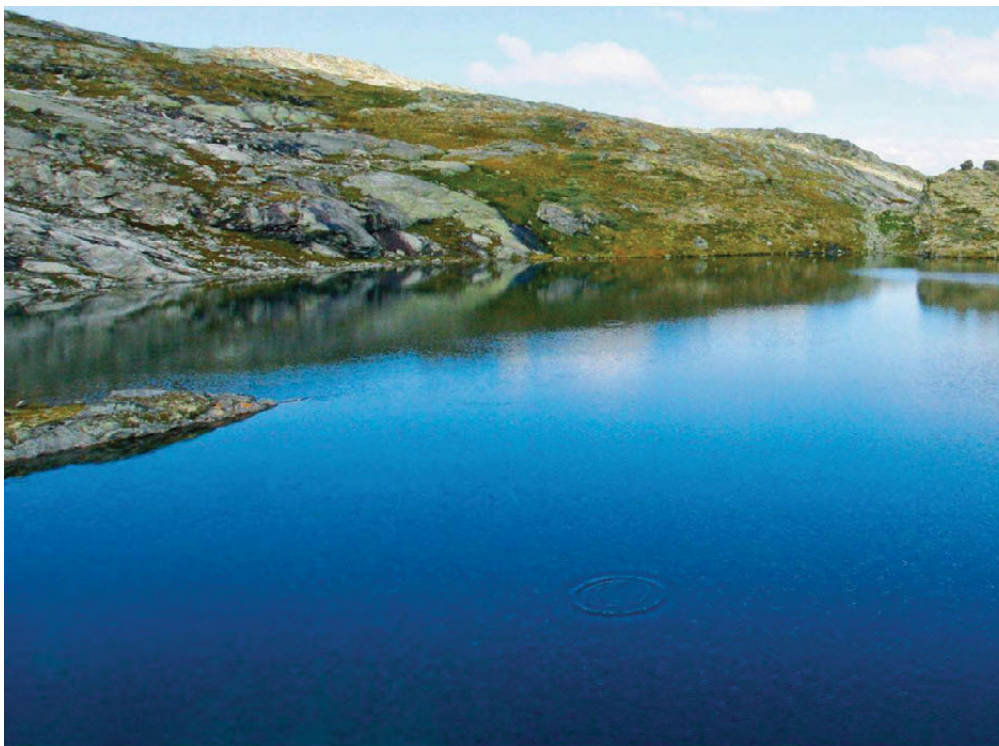
Men det finnes unntak, for rett ved Sognefjellsvegen er det mulig å dra ørret av fin størrelse. Prestesteinsvatnet er ett eksempel, Gjuvvatn et annet. Ellers kan flere vann på sørsiden av Prestesteinsvatnet inneholde potensielle minner for livet.

Mange vann ligger fra 1200–1500 moh., og er gjerne ikke isfrie før i slutten av juli. August til medio september regnes som best fiskeperiode. I lavereliggende elver og vann kan det være fine forhold fra slutten av juni og fram til islegging. Utover i juli har breene i området innvirkning på flere vann og elver, og fisket her kan følge med være vanskelig, med stor vannføring og farget vann. Redskap med sterke og fluorescerende farger kan da være redningen.

Foretrekkes lett tilgjengelige vann ligger de som perler på en snor langs Sognefjellsvegen, fra vest for Sognefjellshytta til Turtagrø. Flere er gode fiskevann med tidvis bra vakaktivitet.

VALGET ER DITT: Luster har alt, fra lavtliggende vann med fin steikefisk til høytliggende fjellvann med potensial for virkelig stor fisk.

Stor ørret finnes, men fisk fra to til sju hekto er det vanlige.

TIPS OM TAKTIKK

Det er lett å skremme ørret, særlig de store, i krystallklare fjellvann. Hold derfor alltid god avstand til vannkanten ved forflytning, og legg første kast på en ny plass et stykke fra vannkanten.

Fisk av området nær land først. Kast deretter i vifteform, og stadig lengre utover. På høyfjellet er de fleste vann utsatt for mye vind og kaldt vær. Det kan derfor være avgjørende å finne plasser som ligger i ly. Ofte kan forholdsvis grunne viker i le ha flere grader varmere vann, noe som kan stimulere til både insektiv, ørretaktivitet og bitelyst.

Dårlig vær er noe alle fjellfiskere kan oppleve, særlig på fjelloverganger der mye vær kommer inn fra havet, som her mellom Vest- og Østlandet. Under dårlig vær, eller under ekstreme varmeperioder, kan det å måle vanntemperaturen jevnlig derfor hjelpe til å lokalisere potensielt gode plasser.

Hvis du vil ha stor fisk, bør du legge ned litt ekstra innsats i vann som virker å ha en liten bestand. Ofte er det her du finner de største fiskene. Utfordringen er selvfølgelig at slike

vann kan virke fisketomme. Det er sjelden napp å få, og det vaker kun under optimale forhold, og knapt nok da ...

Det gjelder derfor å være tålmodig og gi slike vann en reell sjanse når forholdene er optimale. Størst sjanse har du på godværsdager. På vindstille dager er det også lettere å oppdage eventuelle vak.

Det er også slik at langvarig og godt fiske etter stor høyfjellsørret sjelden varer timer i strekk. Det kan være helt dødt lenge, før det plutselig – i en kort periode – biter på nesten hvert eneste kast. Det gjelder derfor å være på hugget når ørreten er det, og jo mer redskapen er i vannet, desto større muligheter ...

GODE FORHOLD:

Er det vak, er det håp. På slike dager har du gode sjanser for å lure en og annen høyfjellsørret, så sant du tar dine forholdsregler.

DAGLIGDAGS:

Ørret mellom 0,5-1 kg er vanlig.

FAKTA FOR FISKERE

Luster Austre statsallmenning administrerer fisket i store deler av området, i over 50 vann og 30 km elv med ørret. Fra Sognefjellsvegen strekker området seg sørover til Vest-Jotunheimen og nordover til Breheimen.

Fiskekort: Sjekk iNatur.no. 75 kroner for døgnkort, 200 kroner for ukekort og 300 kroner for sesongkort.

Overnatting og båtutleie: Fjellstyrehyttene Prestesteinshytta og Gjertvasshytta leies ut. Førstnevnte ligger ved Prestesteinsvatnet ved Sognefjellsvegen og har naust, båt og sengeplass til åtte personer. Hyttene kan bestilles på iNatur.no.

Sognefjellshytta på Sognefjellet like ved har også overnatting og servering.

Adkomst: Gjennom Gudbrandsdalen via Otta fra sør og nord, deretter RV. 15 til Lom. Fra nordvest over Strynefjell til Lom. Herfra rv. 55 opp til Sognefjell og inn i Luster. Fra vest rv. 55 langs Lusterfjorden og opp mot Sognefjell.

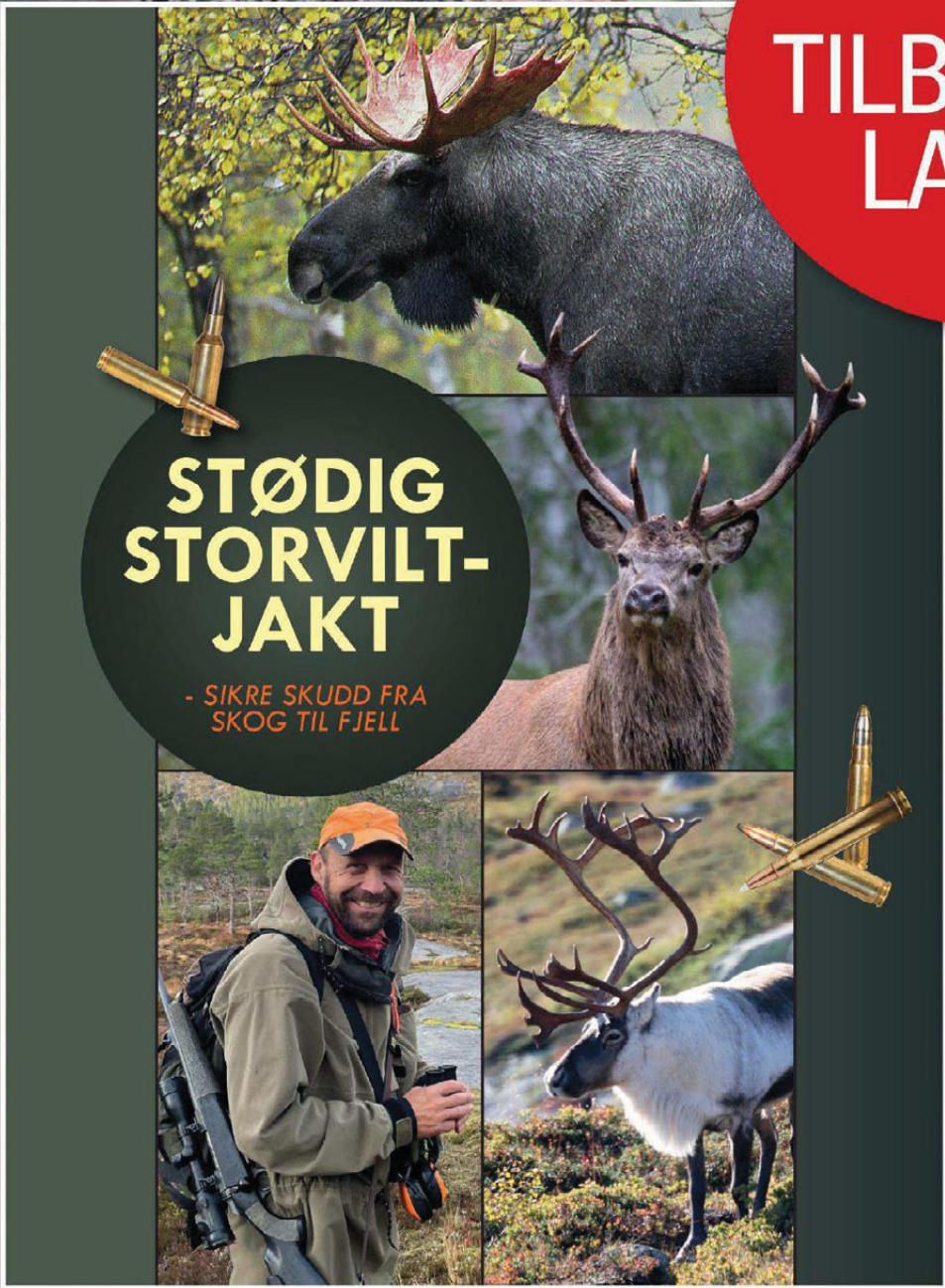
Lenker: inatur.no (søkeord «luster austre») og sognefjellet.no (overnatting/servering)

Kart: Norge 1:50 000 «Hurrungane» og «Breheimen».

STØDIG STORVILTJAKT I SALG NÅ

NÅ
**TILBAKE PÅ
LAGER!**

STØDIG STORVILT- JAKT

- SIKRE SKUDD FRA
SKOG TIL FJELL

**SLIK BESTILLER
DU BOKEN
PÅ SMS**

SEND
SMS-KODE:

STOR24
TIL 2205

**PRIS:
398 KR**

KVELDSØKT:
En dorgetur
i kveldinga ga
resultater.

ØRRETJAKT FRA KANO OG KAJAKK

Med kano eller kajakk kommer du deg lett ut til steder i vannet som du ikke når fra land. Slik dorger du effektivt etter ørret.

Tekst og foto: Stig Werner

Imange mindre og mellomstore vann litt utenfor allfarvei, er det ofte lite hensiktsmessig – og gjerne praktisk umulig – å få med seg en båt for å komme seg utpå vannet for å fiske. Andre vann kan ha vriene eller utilgjengelige bredder, som vanskeliggjør det å fiske fra land. I disse tilfellene kan en kano eller kajakk være løsningen.

Det var i hvert fall tanken der vi trillet hver vår pimpet fiskekajakk oppover den bratte, bomstengte kjerreveien mot det mellomstore fiskevannet. Det var vår første tur hit, og kartet viste flere spennende vann i et innfløkt vannsystem med utallige små øyer, vik, nes og odder, koblet sammen med korte og trange bekker og kanaler. Her skulle det svømme

voksen ørret og abbor i hele vassdraget, og det virket å være en padlers fiskeparadis. Det var derfor to spente karer som etter et par timers slit endelig kunne sjøsette farkostene.

En liten time senere hadde det kun vært kjenning med én ørret, og den kom seg løs. Nå sto solen lavt på himmelen og kastet et vakkert gyllent lysskinn over omgivelsene.

Vinden hadde stilnet og ørretene hadde begynt å vake.

Selv den mest pessimistiske fiskeren ville nå fått trua. Optimismen skulle vise seg å være berettiget, for snart hogg det på den ene fine ørreten etter den andre, der vi dorget rundt med hver vår sju centimeter lange ørretwobbler.

Da vi kom oss i land, langt etter leggetid, hadde vi begge et anselig knippe med flott ørret og abbor.

Og slik fortsatte turen; med et forholdsviss trått fiske på dagtid, og et fantastisk dorgeføre på kveldstid. Det var vel verdt slitet med å få kajakkene opp bakkene, og vi var begge enig om at dette ikke var siste dorgeturen hit.

DORGING

Dorging har lange tradisjoner i Norge og er i prinsippet å slepe et agn eller redskap etter båten som blir drevet fram av enten motor eller årer.

Dorging fra kano eller kajakk foregår i praksis med en eller to stenger, der hvert redskap fiskes på hver side av båten. Disse farkostene egner seg utmerket til dette formålet, der de glir lett i vannet, går fort og skremmer fisken lite.

Dorging fra kano eller kajakk, padlet med armkraft, er den mest effektive metoden å avfiske store områder.

HÅV: Det er alltid lurt å ha en håv tilgjengelig, men gjørne med et litt lenger skaft enn denne.

Det er også en meget effektiv metode for å nå fisk som oppholder seg ute i de frie vannmassene, ofte på dypet, eller på steder det er vanskelig å nå med andre fiskemetoder.

VÆR TAKTISK

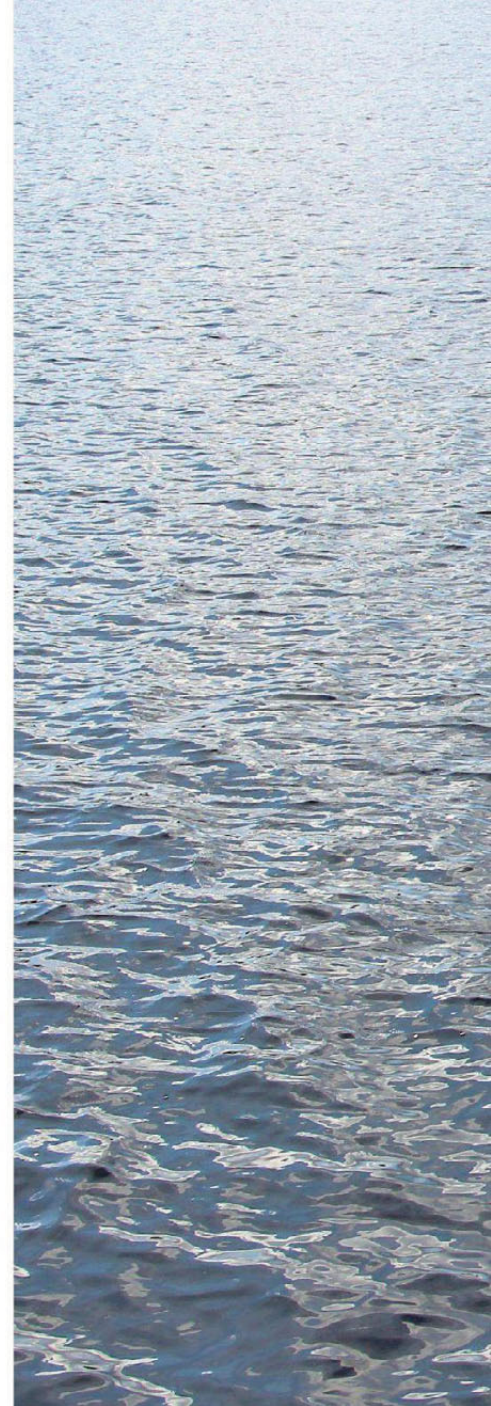
Store deler av et vann er fisketomt, og det er derfor viktig å kjenne til dypene, de bratte undervannsskråningene, grunnene og fiskeartenes særegenheter. Det å fiske på tidligere fangstplasser er taktisk klokt.

Generelt kan det lønne seg å dorge grunt om våren og dypere utover sommeren. Dorging bør skje i sikk-sakk, eller med lange, slake svinger, slik at farten økes på den ene siden mens redskapen på motsatt side går langsommere. Når du skal skifte kurs, så husk å foreta en stor sving, slik at eventuelt flere sener ikke krysser hverandre.

Dorg inn mot grunnene og over brattskrentene i vannet. Er det mye aktivitet i et område kan det lønne seg å bevege båten rundt i åttetall.

Hvis man dorger med mer enn én stang, vil det kunne lønne seg å ha forskjellig redskap på hver sene – og også kanskje redskaper som går på ulik dybde – i hvert fall til det er klart hva som fisker best.

I overflaten kan det kun brukes en

markagnet krok, eller ei stripende flue. På grunnene kan en liten spinner, eller en flytende wobbler, benyttes. For skikkelig finkjemming av vannet på to til seks meters dyp, benyttes et markdrag eller en synkende wobbler. Dyp på seks til ti meter avfiskes godt ved hjelp av nedtyngede søkker foran et markdrag, men også synkende wobblere og tyngre sluker kan gjøre jobben. Når fisken forhåpentligvis hogger, vet du hvilket dyp fiskene for tiden foretrekker, og kan tilpasse redskap, hastighet og fiskesteder etter det.

De største ørretene blir ofte tatt i løpet av lyse sommernetter, og da dorger man gjerne litt saktere. Fiskepisende ørret jager nå høyere i

vannet, og ofte langt fra land. De kan treffes nesten hvor som helst i vannet, men fordrer vann av en viss dybde i nærheten.

WOBBLER

Dorgeredskap nummer én wobbleren; en meget naturtro imitasjon av småfisk som gjennom mange år har vist seg å være meget effektiv. Wobblere fås i flytende og synkende utgaver. Fordelen med en wobbler er at den er svært naturtro, ikke tvinner sena og at den med sin fine gange i vannet ofte kroker sikkert. Virker krokene av dårlig kvalitet, bør de byttes ut.

Slipp ut 30, 40 meter sene bak båten, og du er i gang. Siden man

EFFEKTIVT: Dorging er en effektiv metode for å avfiske store områder.

ikke kaster under dorging kan svært lette wobblere benyttes. En flytende wobbler vil stige eller synke i vannet i takt med henholdsvis fartsreduksjonen eller fartsøkningen. Dette er en effektiv dorgetaktikk. I tillegg vil den flyte opp til overflaten dersom båten stoppes, og setter seg derfor ikke fast.

Flytende wobblere er beregnet for fiske på dyp fra cirka én til seks meter, mens synkende utgaver fisker godt fra cirka tre til ti meters dyp.

Det er lurt å finne ut hva slags byttefisk rovfisken lever av i det aktuelle vannet, for så å benytte en wobbler med tilsvarende form, farge og tegninger. I kaldt vann, eller i dårlig vær, brukes ofte en naturtro farge, og en sjokkfarge i for eksempel fluorise-

NATURTRO: Små shadjigger kan trigge ørreten til hogg.

SOLNEDGANG: Den beste tiden å dorge på.

rende gul, oransje eller grønn. Etter stor ørret er særlig slanke varianter aktuelle ettersom de tåler den raske dorgefarten som ofte kreves.

Om natta, eller i litt ruskevær, kan større wobblere på 11 til 13 centimeter benyttes. Er det sol og vindstille midt på dagen kan en gjerne bruke mindre modeller, og gjerne med litt bly på sena cirka 70 centimeter foran wobbleren for å komme litt dypere.

For en sikker og korrekt wobbler-gange i vannet bør Rapala-knuten benyttes.

SLUK, SPINNER OG JIGG

Den typiske dorgesluka er lett og tynn i godset, og nokså stor og bred. Det gir økt bevegelse, og dermed lokker den bedre. Tradisjonelle skjesluker med bred utforming brukes derfor til alle fiskeslag, og fanger mye fisk.

Spinnerdorging vil under gode forhold kunne tirre grov fisk, men generelt er nok wobbler og sluk mer effektive om man er ute etter storørreten. Spinneren egner seg best for dorging på grunt og middels dypt vann.

Shadjigger er en videreutvikling av mer tradisjonelle gummijigger, og er et godt dorgeredskap. Disse imiterer fiskearter på en naturtro måte, og har en naturlig, livaktig gange i vannet.

MARKDRAG

Et markdrag er et dorgeredskap bestående av flere roterende lokkeskjeer som er plassert med et par desimeters

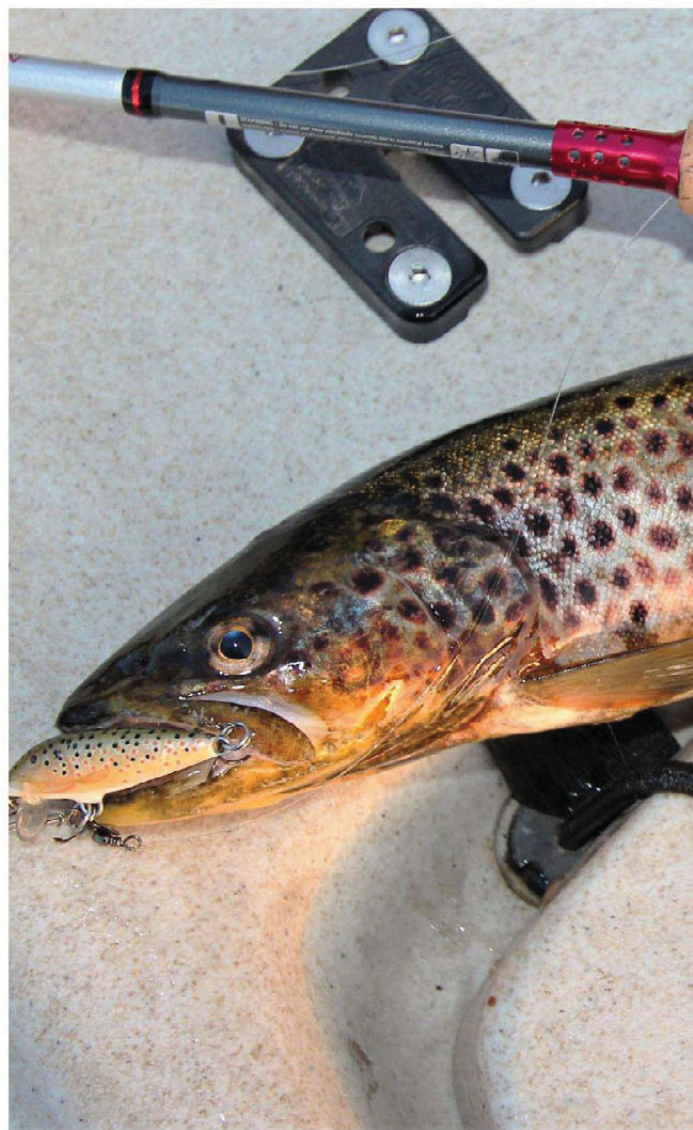
mellomrom på en hovedsene av tynn stålwire. Foran i draget finnes ei vertikal styreskje som forhindrer tvinn. Bak lokkeskjeene festes en senefortom og en enkelkrok agnet med meitemark. Kort forklart lokker skjeene til seg fisk, som så får øye på markklysa bakerst i draget. Markdragets fortrinn er lokkeeffekten som skjeene skaper (trykkbølgen skjeene sender ut imiterer en stim småfisk). I tillegg har skjeene farger og bevegelser som minner om en fiskestim.

En generell regel sier at en skal bruke mørke farger på skjeene om natta og lysere utover dagen. Skjeene skal gjerne være blanke i solskinn og ha kobberfarge i gråvær. Det er viktig å fiske markdraget saktere enn annet dorgeredskap. Stangtuppen skal vibrere.

ANNET REDSKAP

Ei enslig flue kan dorges effektivt. Særlig tubefluer med hårvinger kan være gode dorgefluer, der de går og pulserer i vannet. Det kan være en fordel om flua har både glitter og øyne.

Det kan også være effektivt å dorge med en agnfisk montert på en krok. Da lokkes fisken med et agn som ser naturlig ut, og som også smaker og kjennes riktig ut. Når du fisker med agnfisk, er monteringen av fisken viktig, slik at den ikke går feil i vannet, eller bare ender opp med å rotere. Husk at det er forbudt å bruke levende agnfisk i Norge.

LOT SEG OVERLISTE: Denne ørreten ble lurt av en wobbler under dorging.

HJELPEMIDDEL: En stangholder kan være god å ha.

► UTSTYR

■ Ei dorgestang bør ikke være for lang, og ei haspelstang på 7–10 fot fungerer fint. Stanga bør være forholdsvis myk, men likevel såpass stiv at den tåler påkjenningen av å stå i spenn i timevis.

■ Det anbefales å bruke ei vanlig, lett haspelsnelle i 2000–3000-klassen. Snelle-spolen bør har tilstrekkelig senekapasitet, og en god og lett justerbar brems. Bremsen skal alltid stilles så løst at fisken enkelt kan dra ut sene uten risiko for senebrudd.

■ Stangholdere er et godt hjelpemiddel, og sørger for at stengene står stødig og riktig posisjonert slik at redskapene spres.

■ Du bør også være utstyrt med en hâv med langt skaft.

■ En tralle for å frakte kanoen eller kajakken er praktisk. Slik blir farkosten til en «trillebag» hvor du kan laste all bagasje. Ulike modeller finnes til det bruket, og tralla bør være stødig, robust og ha forholdsvis store hjul for å ta seg fram på stier i terrenget.

► SIKKERHET I KANO OG KAJAKK

- Bruk alltid flytevest!
- Ikke reis deg eller gjør brå bevegelser.
- Padle nære land for lettere landgang ved kantring.
- Kano og kajak stabiliseres med last. Legg tunge ting i bunnen og fordel lasten jevnt og lavt. Ha kun lette ting over ripa.
- Svøm båten inn til land ved kantring.
- Sjekk jevnlig at båten ikke er lekk.
- Vær forsiktig ved elvestryk. Sett aldri utfor uten å ha studert stryket fra land. Ved tvil så bærer du heller båten forbi.

HUSK: Det å fiske fra båt er ikke lovlig i alle vann, og dette er noe man må sjekke ut før turen. Såkalte båtvann står ofte oppramset på fiskekortet, eller eventuelt på informasjonssiden til fiskekorttilbyderen. I områder uten fiskekort, eller i private vann, må man ha innhentet tillatelse til slikt fiske fra grunneieren på forhånd.

Av Knut
Brevik

HILMAR NØIS

KONGEN AV SASSEN

Mellom år 1900 og 1965 ble det registeret over 1000 fangstovervintringer på Svalbard. Omtrent 15 prosent av disse overvintringene ble gjort av noen fra Nøis-familien fra Andøya. Den mest framtrædende av disse var Hilmar.

HILMAR NØIS
(1891–1975)

Legendarisk fangstmann med 38 fangstovervintringer på Svalbard mellom 1909 og 1963. Sassendalen ble etter hvert hans faste tilholdssted, der han bygde Villa Fredheim – eller Slottet i Sassendalen – som det også ble kalt.

De var en hardfør gjeng – Nøis-familien. Barske fiskere og fangstmenn på ishavsoedet – furet, værbitte med saltvann i årene. Blant disse vokste Hilmar Andreas Nilsen Nøis opp.

Han ble født den 8. mars 1891 ved Risøyhamn på Andøya i Vesterålen, som nummer to av tolv barn i en familie med tette relasjoner til sine tanter, onkler, fettere og kusiner. Det var en fattig periode i norsk økonomi med høy arbeidsledighet, og i storfamilier delte alle maten og ressursene seg imellom.

Nøis fikk fem års skolegang og ble satt til arbeid fra han var tolv år gammel. Det var lofotfiske og finnmarksfiske sammen med karene i familien. 11 år gammel felte han sin første rype, og en ny jeger ble således innviet i Nøis-familien.

MOT NORD

Da Hilmar er 15 år gammel vender onkelen hans, fangstmannen Daniel Nøis, tilbake til Vesterålen etter en overvintring på Svalbard.

Historiene Daniel har å fortelle vekker eventyrlysten i Hilmar. Livet som fangstmann virker forlokkende,

og 18 år gammel trår han og Daniel, og to andre onkler, Johan og Martin, om bord på den 34 fot lille motorkut-teren MK Nord. Med mors nystrikkede sokker og votter i bagasjen, ankommer Hilmar Svalbard den 24. juli 1909.

Her skal han tilbringe 38 vintre av sine i alt 84 år og bli en av de mest legendariske fangstmennene i polarhistorien. Her skal han jakte, sette feller og bygge mellom 20 og 30 fangsthytter. I havet rundt Svalbard skal han også forlise og miste nesten alt, tre ganger. Likevel vendte han tilbake år etter år.

Som han sa til forfatteren av boka «Kongen av Sassen», Kjell Fjørtoft: «Husk, aldri har jeg spurt noen om hjelp hvor mange ganger det enn har vært nødvendig. Men jeg har på mange måter krøpet igjennom noen små hull».

Den første turen til Svalbard skulle vare i 14 måneder. Daniel og Johan stasjonerte seg på Heerodden, mens Hilmar og Martin overvintrer i Coles Bay med tanke på å jakte i Bjørndalen. Med seg har de fuglehunden «Viggo» og Sankt Bernhardshunden «Frey». Senere skal de også få to

KONGEN AV SASSEN: Hilmar Nøis tilbrakte 35 vintre på Svalbard. (Faksimile fra en brosjyre om Villa Fredheim, publisert av Sysselmannen på Svalbard. (Foto: N.M. Udgaard)

Andøymuseet/Polarmuseet på Andenes

GLUGGJAKT: Hilmar Nøis sikter ut av Danielbua, som hans onkel Daniel Nøis på et tidspunkt satt opp. (Opphavsrett: Andøymuseet/Polarmuseet på Andenes)

«Alltid vil jeg huske friheten inne på de store viddene»

Jitse Buitink

JAKTVÅPEN: Mauser tilhørende Hilmar Nøis. Utstilt på Polarmuseet på Andenes.

hunder i gave av polfareren Hjalmar Johansen, som var på ekspedisjon på Svalbard i det tidsrommet.

De første månedene går med på å reparere og klargjøre hyttene, og skaffe mat til vinteren. Det de har med seg av proviant fra Norge er så vidt nok til å klare seg, gitt at de kan være selvforsynte med kjøtt.

Det jaktes rein, sel, rype og ærfugl. Kjøttet bæres i hus, og det settes opp en postkasse midt mellom Heerodden og Coles Bay, hvor de to jaktlagene kan holde kontakten med hverandre.

14. september går gradestokken for første gang på blått, 10. oktober er alt klart for vinteren og 26. oktober tar Hilmar en høytidelig avskjed med årets siste solstråler. Det skal bli et ritual han gjør hver vinter han tilbringer på Svalbard.

HARDT OG RUTINEPREGET LIV
Livet som fangstmann er rutine-

preget og hardt. Hver dag gjennom hele vinteren går gutta ut for å sjekke revefellene. Det er en tur som tar åtte til ti timer. Så kommer de tilbake til hytta, hvor de får seg et varmt måltid og henger klærne til tork. Så legger de seg, og dagen etter er det på'n igjen.

I desember går det nesten galt. Under en av turene blåser det opp til storm. Temperaturen ligger nede på 25 minus, sporene i snøen viskes ut og sikten er minimal. I seks timer går Hilmar og Martin nærmest på instinkt med kun stahet som brennstoff. Hilmar går først, og da Martin legger seg ned i snøen, klar for å overgi seg til naturen, drar Hilmar ham med videre etter jakkeslaget. Det er umulig å se noe – umulig å vite hvor de er.

Plutselig stanger Hilmar borti noe hardt. Det er hytteveggen. Etter den hendelsen var det alltid Hilmar som gikk først.

Mot slutten av juli 1910 drar MK

Nord tilbake til Norge. Store deler av fangsten, som består av blant annet fire fat med spekk, 130 reinskinn og 60 storkobbeskinn, blir fraktet til fastlandet av et hvalkokeri.

EN SESONG I GRUVA

Det ble en kort sommerferie på Andøy for Hilmar. Allerede tidlig på høsten drar han tilbake til Svalbard, denne gangen for å prøve seg som gruvearbeider. Livet i gruvene var ikke noe for friluftsmannen Hilmar. Det holdt med en sesong, og de neste vintrene han tilbrakte på Svalbard var som fangstmann.

I desember 1913 giftet Hilmar seg med Elen Dorthea Johansen. Angivelig fikk de fire barn, hvorav to gutter døde like etter fødselen. Elen Dorthea var med på en overvintring på Svalbard i 1921. Da bodde de i en hytte på Bohemanneset, hvor Elen Dorthea fødte en sønn alene. Angivelig fikk hun et psykisk sammenbrudd like etterpå og dro hjem til Norge ved

første anledning. Ekteparet skilte seg på begynnelsen av 1930-tallet.

SLOTTET I SASSENDALLEN

Det var i Sassendalen omtrent midt på Spitsbergen at Hilmar tilbrakte mesteparten av tiden som fangstmann. Han ble tidlig var for naturens skjørhet og jobbet for å få etablert ulike vernetiltak. Blant annet etablerte han et privat naturreservat hvor planter og dyr fikk leve i fred.

Alt i alt bygde og reparerte han et sted mellom 30 og 40 hytter på Svalbard. I 1924 begynte han på det som skulle bli den største og mest herkelige fangsthytta, nemlig Slottet i Sassendalen. Slottet, som ble døpt om til Villa Fredheim i 1930, sto ferdig i 1927.

Villa Fredheim skilte seg fra andre typiske fangsthytter ved at det minnet mer om et vanlig hus enn en funksjonell hytte. Dette ble Hilmars foretrukne overvintringsplass, og hit tok han med seg sin andre kone,

>>>

SVALBARD-TRAKTATEN

Svalbardtraktaten er en internasjonal avtale som sikrer «Norges fulle og uinnskrenkede» suverenitet over Svalbard. Traktaten ble vedtatt 9. februar 1920 og trådte i kraft 14. august 1925.

Traktaten er en av få internasjonale avtaler fra oppgjøret etter første verdenskrig som fortsatt etterleves. De senere årene har det blitt stilt spørsmål om traktaten også inkluderer havområdene rundt øygruppa.

Kilde: snl.no

NØIS-FAMILIEN: Fra venstre Daniel Nøis, Johan Nilsen Nøis, Hilmar Nøis og sittende foran polarforsker Arve Staxrud.

VIL DU VITE MER?

«Hilmar Nøis – Storjegeren fra Svalbard» – Berset, Odd (J.W. Eides Forlag, 1953)

«Kongen av Sassen Bay» – Fjørtoft, Kjell (Gyldendal Forlag, 1995)

«Villa Fredheim» – Johannessen, Leif Johnny (Sysselmannen på Svalbard, 1997)

Se også <https://polarhistorie.no/personer/hilmar-nois/>

Flickr/spesialsnorre

Aage Storløkken/NTB

NØIS OG JAKTA

Hilmar Nøis jaktet isbjørn, rype, sel, sjøfugl og rein.

Han hadde flere våpen, deriblant to Mausere, to Krag-Jørgensen, minst en Remington Rolling Block samt flere hagler.

Nøis var også kjent som en dyktig hundekjører og brukte hundene for å ferdes mellom de mange fangststasjonene han trakterte i området fra Gråhukken til Axeløya. Hilmar Nøis var også med på å kartlegge deler av Svalbard sammen med professor Werenskiold og dosent Adolf Hoel.

Helfrid, som han giftet seg med i 1937.

Da krigen kom, ble Hilmar evakuert til Skottland, der han jobbet som kvartermester i marinen. Umiddelbart etter at tyskerne hadde kapitulert, dro han tilbake til Svalbard. Denne gangen med datteren Else-Marie, som han og Helfrid hadde adoptert.

Det hører også med til historien at Hilmar deltok på to redningsaksjoner. Den første var i 1913, da de lette etter overlevende fra den tyske Schröder-Stranz-ekspedisjonen til Nordaustlandet. Hilmar hadde også en sentral rolle i leteaksjonen etter Umberto Nobile i 1928. Han fikk Kongens fortjenstmedalje i 1957, og over 20 plasser på Svalbard er oppkalt etter en Nøis.

DEN SISTE VINTEREN

Hilmars siste overvintring på Svalbard var vinteren 1962–63. Da var han 72 år gammel. I løpet av sin tid på Svalbard skal han ha bygget omtrent 2700 revefeller og skutt minst 300 isbjørn. Trolig felte han flere tusen ryper. Likevel ble han aldri en holden mann. Han solgte hyttene til Syssel-

VILLA FREDHEIM: Slottet i Sassendalen blir også Villa Fredheim kalt. Hytta var mer som et hus og hadde en del mer komfort enn de første jakthytene Nøis overvintret i.

mannen på Svalbard for 5000 kroner før han dro, og måtte ta opp lån for å kjøpe hus på Nordmøla på Andøya.

Når det er sagt, var det trolig ikke pengene som var motivasjonen til Hilmar. Som han selv skal ha sagt: «Alltid vil jeg huske friheten inne på de store viddene».

Hilmar Nøis døde på Stokmarknes sykehus 16. desember 1975 og ligger begravet på Nordmøla i Andøy, side om side ved fire av hans fangstkamerater.

Aage Storløkken/NTB

HELFRID NØIS

Helfrid var Hilmar Nøis andre kone. De giftet seg i stua på Villa Fredheim 22. august 1937 med sysselmannen til stede. Helfrid tilbrakte sju vintre på Svalbard.

**NÅ
TILBAKE PÅ
LAGER!**

«Bibel for dei som skal ta
jegerprøva. Den nye jegerprøveboka
er ei oppleving å bla i!»

Setesdølen

«Er slått til jorden.
Dette er ikke bare ei lærebok.
Verket er et leksikon!»

*Rolf Øvrum, tidligere generalsekretær i Norsk
redaktørforening og redaktør av Jakt*

«Det var godt å få en bok hvor du ikke fant
faktafeil første gang den ble åpna! På under-
tittelen «Alt du trenger for å ta jegerprøven»
kunne dere ha tilføyd «og litt til».

Jens Holm, jegerprøveinstruktør

BESTILL PÅ SMS:

IKKE ABONNENT – PRIS: 398,-

Send *jegerprøve2018* til 2205

FOR ABONNENTER PÅ JAKT OG VILLMARKSLIV – PRIS: 298,-

Send *jegerprøveabo* til 2205

SKOGSHOGST ER INGEN LEIK

Mange opplever at tiurleikene blir hogd sønder og sammen.
Hva er egentlig reglene for hogst ved tiurleiker?

Tekst og foto: Tom Schandy

PARING: Snøret i bånd.
Tiuren har fått sin første
røy, og flere står for tur.

Har du hørt det før? At skogbruket ikke tar hensyn til leikene? Dette er dessverre noe som fortsatt skjer. I mitt eget nabolag ble det rapportert at en tiurleik var truet. Det viste seg å stemme. Glommen Skog hadde hogget helt inntil ytterkanten av leiken. De trodde de var på trygg avstand, men kom faktisk ned på null meter fra en spillplass.

For 20 år siden ble samme område utsatt for en massiv hogst, midt på leiken. Den gang fikk saken stor medieoppmerksomhet. Heldigvis flyttet tiurene til uberørt skog lenger sør, hvor de fikk være i fred – fram til våren i år.

Det viser seg at skogbruket ofte baserer seg på utdaterte kart. Glommen innrømte feilen og skyldte på nettopp dette.

SYSTEMATISK KARTLEGGING

Thor Erik Jelstad fra Modum og Knut Tore Gundersen har de siste fem årene kartlagt tiurleiker, med hovedfokus på Ringerike. Her har de registrert 78 leiker, og totalt nærmere 200 på landsbasis.

– Mange leiker er ødelagt, selv om de har vært registrert, sier Jelstad. – Hogst i dagområdene rundt leiken har også skadet flere. Det er liten tradisjon for å ta vare på gamle viltkart, og hogst skjer ofte uten konsekvenser.

Hva gjør de når skogen felles på feil sted?

GAMMELT

KART: Dette var i utkanten av en tiurleiken. Hogsten ble foretatt fordi tømmersekskapet stolte på et 20 år gammelt kart, og da var leiken et annet sted.

LEIKESESONG:

Tømmerhogst skal ikke foregå i nærheten av tiurleik i april-mai.

– Vi rapporterer til tømmersekskapene som opererer i våre områder, deriblant Viken Skog, Glommen Mjøsen og Nortømmer. Hvis de innrømmer feil, registreres det som et avvik. Hvis ikke, klager vi til sertifiseringssekskapene. Dessverre får hogsten som regel ingen konsekvenser, annet enn lærdom til neste gang, forklarer Jelstad.

Det skal veldig mye til for tømmersekskapene ikke får solgt tøm-

meret sitt på grunn av hogst på tiurleikene.

Han mener imidlertid at praksisen er i bedring:

– Fokuset på tiurleiker har ført til at biologer nå oftere involveres i planleggingen. Men tømmersekskapene må selv ta ansvar for å kartlegge leikene. Det holder ikke å skyldte på gamle kart, sier Jelstad.

REGLER

I skogbrukets egen skogstandard PEFC er det et eget punkt om krav til tiurleiker. Før hogst skal skogeier sjekke med alle relevante kilder for å få kunnskap om tiurleiker, og skogeier er forpliktet til å forholde seg til all innhentet informasjon. Vurdering av om det kan hogges og planlegging av hogsten skal gjøres i samarbeid med en person med skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder. Videre står det klart at skogsdrift skal unngås i april-mai, for da er tiurleiken på topp. Rundt tiurleiker hvor det er dokumentert 15 eller flere aktive tiurer, skal det i samarbeid med person med skogbiologisk kompetanse og særlig kompetanse på storfugl lages en egen forvaltningsplan for fuglenes dagområder.

Når spillet er ferdig om morgenen, beveger tiurene seg ut i dagområdene for å hvile og beite. Disse områdene strekker seg omtrent en kilometer ut fra leiksentrum. Disse dagområ-

TIURENS RIKE:

Kjølig morgen i storfuglens rike.

dene er like viktige som selve leik- og spillområdet, og det er en direkte sammenheng mellom antall tiur på leiken og kvaliteten/størrelsen på dagområdet.

Hogstflater er tiurene svært lite glad i. Blir dagområdene rundt leiken borte, eller for små på grunn av hogstflater, forsvinner leiken. Ungskog fra ca. 30 års alder, gjerne grandominert skog som ikke har blitt oppkvistet, benyttes mye. Man bør unngå flatehogst innenfor en radius på 300 meter fra ytterkanten av leiksentrum.

INFORMASJON

– Vi baserer vår planlegging på de beste opplysningene vi får tak i, sier næringspolitisk sjef i Glommen Mjøsen Skog, Yngve Holth.

Han etterlyser at når privatpersoner og foreninger registrerer tiurleiker, så må de rapportere disse dataene dersom de ønsker at noen skal ta hensyn til dem.

– Da må man sende dataene sine slik at de havner i naturbase, even-

tuelt som et minimum sende dem direkte til tømmerkjøperne. Når vi ser i våre data at kartene er gamle og sannsynligvis utdaterte, har vi rutiner for å ta kontakt med lokale ressurser. Det kan være organisasjoner som Birdlife, Sopp- og nyttevekstforeningen og/eller privatpersoner som vi har grunn til å anta kan lede oss videre. Men vi kan ikke vite hvem som eventuelt har gjort et arbeid med å følge med på tiurleiker ute i skogen. Derfor trenger vi at disse personene systematisk registrerer tiurleikene, sier Holth.

Han forteller at de legger planene basert på informasjonen som er tilgjengelig og som de greier å finne.

– Den eneste måten å sikre seg at vi har de oppdaterte opplysningene, er at observatøren sørger for at vi får tilgang til dem, avslutter Holth. ●

TRENGER Plass: Tiurleiken foregår som regel i gammel skog, og hogst på og ved leiken kan være negativt.

► NORSK PEFC SKOGSTANDARD

Norsk PEFC Skogstandard inneholder 30 krav som beskriver hvordan skogeier skal forvalte og drive skogen. I tillegg kan det foreligge retningslinjer og presiseringer som forklarer og utdyper enkelte krav etter behov. Det er et eget punkt om tiurleiker.

LURER DU PÅ NOE?

Lurer du på noe innenfor feltene jakt, fiske og friluftsliv?

Da skal vi forsøke å hjelpe deg så godt vi kan!

Send en e-post til: mats.ulsha-gen@egmont.com

Du kan også sende oss et brev.

Adressen er: Villmarksliv, 0441 Oslo.

NB!

Husk å merke konvolutten «Villmarksliv svarer».

Hør Villmarksrådet i podkasten Villmarksliv

Stig Werner

Tom Schandy

KAMPEN MOT KULDA

Jeg synes vinterskog med is og snø er noe av det flotteste i vår natur, men jeg lurer rett og slett på hvordan trærne klarer seg gjennom en kald og snørik vinter?

Godt spørsmål, for trærne kan i periode bli dekket av et skikkelig

hardt ispanser. Men de nordiske barskogene er skapt for kulde. Nålene fryser ikke før kvikksølvet synker til 60–70 kuldegrader, og greiner og stamme kan bære en viss vekt av snø. Likevel kan det bli i tyngste laget noen ganger, og da knekker trærne ganske enkelt. Etter en snørik

vinter kan toppbrekk og splintrede stammer sette sitt preg på skogen. Men dette er ikke undergangen for trærne. Grana reparerer skadene ved å anlegge to nye topper, mens furuas veier er mer uransakelige. Den kan anta de merkeligste former, og furuene i høyereliggende strøk har gjerne sin egen personlighet.

Tom Schandy

HENGER I TYNT SNØRE

Hei dere! Jeg har et litt irriterende problem. Når jeg kaster sluk eller wobbler så henger den seg opp i nesten annethvert kast. Er det noe jeg kan gjøre for å unngå dette? Det er veldig irriterende, og jeg kaster bort masse tid på dette på tur. Takk for alle svar.

Hei! Dette tror jeg de fleste kan kjenne seg igjen i. Jeg har noen tips på lur som kan hjelpe deg. Om du fisker med veldig gammel monofilament-sene med mye minne, kan

du forsøke å bytte den til en fersk spole med sene. Har sena du fisker med mye minne, vil dette bremse gjennom stangringene. Om du fisker med multifilament, vil jeg anbefale at du knytter på en meter med monofilament i tuppen. Dette kan også skje dersom du bruker for store snap-svivel, eller at splittringen du bruker er for stor. Prøv med mindre svivel og mindre splittring der du fester svivelen.

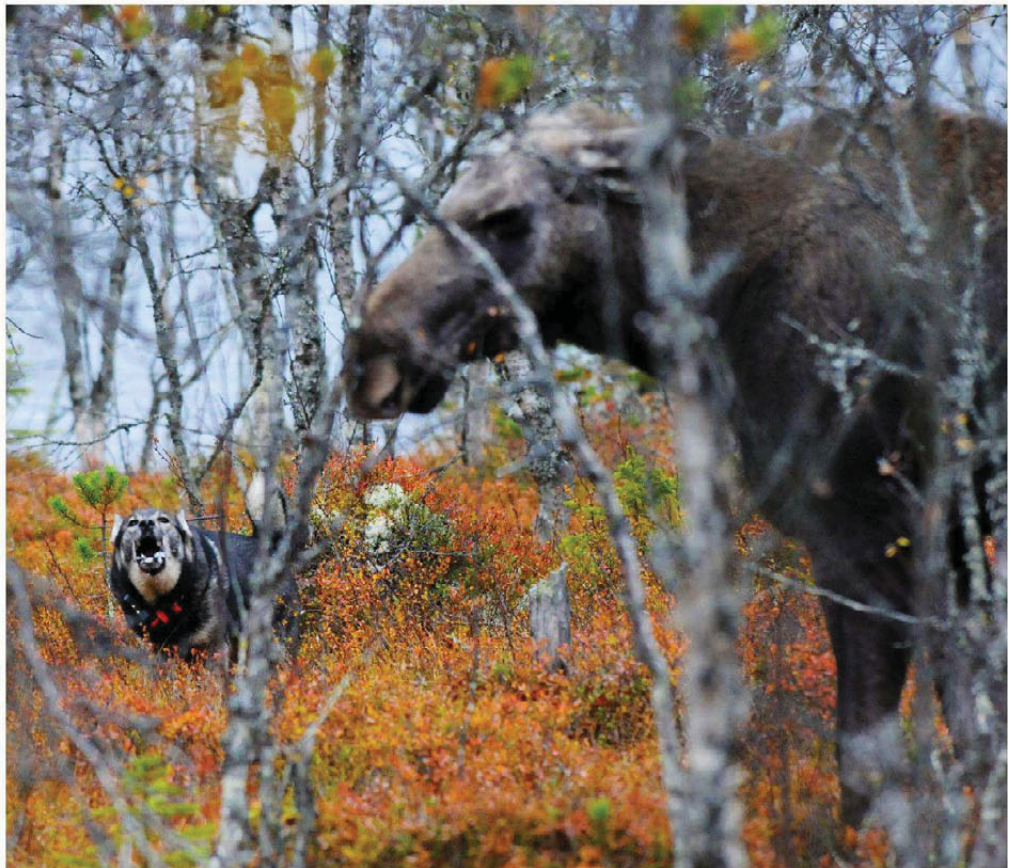
Andreas Næristorp

GÅ PÅ LOSEN

Jeg har vært med på elgjakt med hund og fått gå innpå flere ganger, og det kommer til å bli flere turer. Foreløpig har elgene stukket av når jeg har vært relativt nær, men uten at jeg har sett dyra. Hundeeieren vil liksom ikke inn på hva som er feil. Har en mistanke om at han er klar over at hunden ikke klarer å holde lenge på elgen i stålos. Er det stor forskjell på hunder i en slik situasjon?

Uten å vite noe om hunden eller deg i aksjon, er det vanskelig å si noe sikkert. Noen hunder provoserer elgen mer enn andre, og særlig ungdyr kan da stå i bare korte perioder. En hund som merker at jegeren nærmer seg losen kan også bli ivrigere, og det vil i noen tilfeller føre til at en nervøs elg løper. Men siden du mange ganger har opplevd det samme, heller jeg til en annen grunn.

Erfaringen viser at særlig de litt uerfarne jegerne støkker, altså skremmer elgen, mens de går innpå losen. En los vil ofte for den uerfarne høres ut som om den er lenger unna enn den er, når avstanden er under 100 meter. Elgene forstyrres noe av hunden, men er langt fra uoppmerksomme. Selv om du går innpå i riktig vind, er elgen veldig var overfor bevegelse.

Jon Erling Skåtan

Vi må aldri glemme at elgen har utrolig god hørsel, selv om bjeffingen til en viss grad kamouflerer andre lyder som skraping av klær mot kvist eller bevegelse fra lyng og tørrkvister. Dessuten kan eldre elger ha erfart at det ofte dukker opp mennesker når den plages av en løshund. Se om det går bedre ved å ta deg god tid når du stiller innpå neste los!

Dag Kjelsaas

Øyvind Stranna Larsen

FISKETRANSPORT

Jeg har sett bilder av lunder med nebbet fullt av fisk. Hvor mange fisk kan den egentlig transportere?

Antall fisker som transporteres på denne måten, variere selvsagt med størrelsen. Men det er registrert at lunder har hatt med seg hele 60 småfisker tilbake til kolonien, mye yngel selvsagt. På grunn av spesielle mothaker i overgommen kan lunden fange fisk uten å miste de den allerede har fanget.

Tom Schandy

Getty Images

VILL, VILLERE, REIN

All rein i Nord-Norge er jo tamrein, men når ble egentlig reinen tam? Den har vel ikke vært det hele tiden?

Tidligere var det selvfølgelig villrein over hele landet, og gjennom mesteparten av historien var villreinen basis både for samene og for fangstfolk i sørnorske fjell. Først for ca. 500 år siden ble den organiserte tamreindriften utbredt blant samene, hvor de begynte å gjete større flokker med rein hele året og flyttet dem mellom innland og kysten. I dag er det bare i Sør-Norge at det finnes villrein.

Tom Schandy

Hvis du har en naturopplevelse du vil dele med Villmarkslivs lesere, kan du sende tekst og bilde til Villmarksliv, v. Mats Ulshagen, 0441 Oslo eller e-post: mats.ulshagen@egmont.com

Tro og overtro

FASTELAVN FØR OG NÅ

I gamle dager var fastelavn delt i to, først fire dager med matfest, lek, løyer og karneval. Det startet med fleskelørdag, som i år faller på 1. mars, så kom fastelavnssøndag, hvor man kokte røkt kjøtt, skinke, svinehoder og annet flesk, etterfulgt av bollemandag og fetetirsdag. Deretter kom de strenge dagene, en 46 dager lang faste med magert kosthold, gravalvor og dyp stillhet.

I moderne tid har de fleste valgt å prioritere den festlige delen av fasten og bollemandagen har skidd inn i fastelavnssøndag, og da er det boller med krem og syltetøy som gjelder.

(Kilde: «Hva dagene vet», Sverre Østen, Orion Forlag)

UTVIKLING: Mange koser seg med fastelavnsboller, langt færre gyver løs på 46 dager med faste.

ØRRETPRINSESSA HERLE

FISKEYLKKE: Herle, prinsessa fra Østmarka, fikk mer fisk enn både far og storebror denne vakre sommerdagen.

Noen ganger skal det ikke mye til. En kano, en billig fiskestang og et bortgjemt vann i Namsskogan. Med strålende sol, skyfritt og 25 grader i lufta er det ikke nødvendigvis at ørreten biter, men når bettet også sitter, bør far sitte klar med kamera for å fange energien, gleden og kampen. Ørreten her var på snaue 200 gram, men Herle, prinsessa fra Østmarka, landa i sommer både kilosfisk og mengder som både far og storebror (i bakgrunnen) ikke kunne måle seg med. Når det i tillegg bes om at fisken tilberedes på bål, slik at den får sprøtt skinn, stråler et pappahjerte i kamp med sola.

Tekst og bilde: Knut Ertresvaag

Månedens skrøne

Dyras verden

Vet du hvilken hval som kler seg ut i rare kostymer? Karnevalen.

Har du hørt om elgen som hadde dysleksi? Han satt i toppen av et tre fordi han trodde at han var skogens kongle.

Vet du hva du kaller en fisk som tenker mye? En filosofisk.

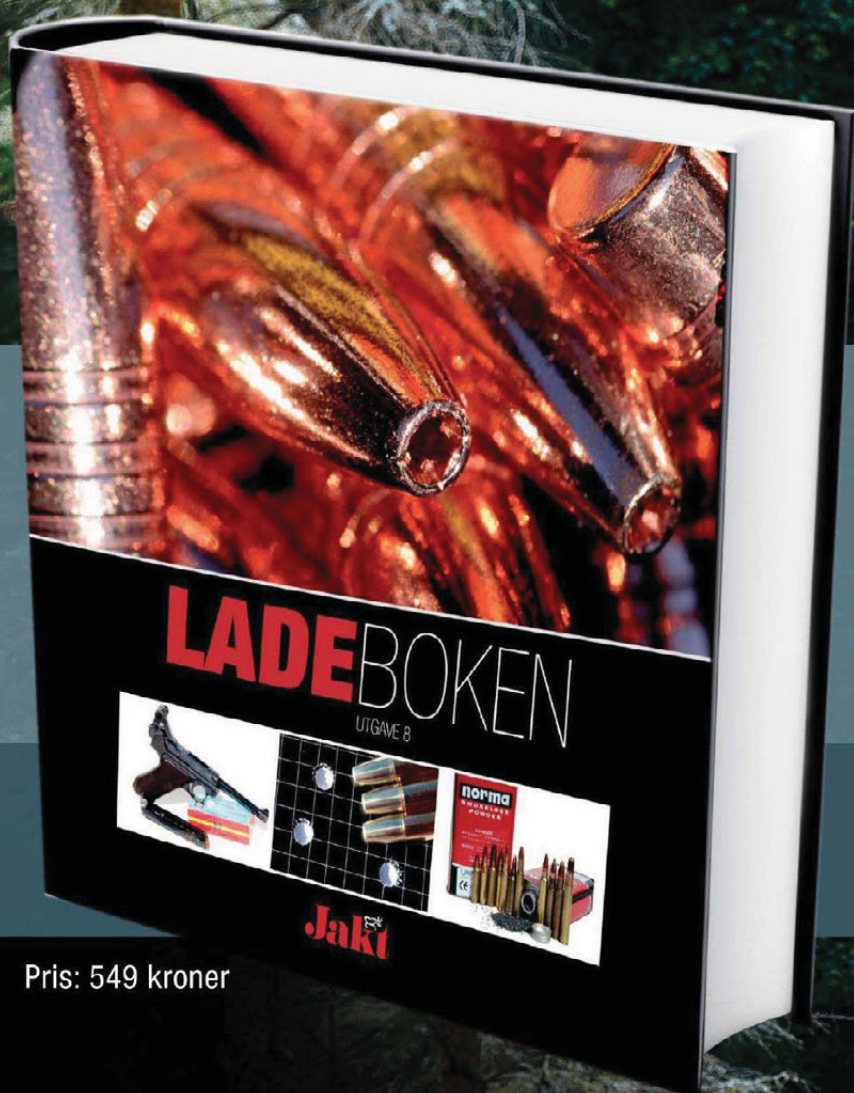
Hvilken fugl er den tristeste i skogen? Ugla.

Vet du hvorfor seler går til te-rapi? De har så dårlig selbilde.

HELGE

Hjemmeladernes bibel

Pris: 549 kroner

Ladeboken 8 er endelig kommet! Med 115 riflepatroner og 27 pistolpatroner er dette uten sidestykke det mest komplette bokverket om lading skrevet på norsk. Dette er "må-ha"-boka for jegere, skyttere, hjemmeladere og våpeninteresserte. Kjøp Ladeboken, og les den fra perm til perm!

LADEBOKA

Utgave 8

BESTIL VED Å
SENDE SMS-KODE:

**LADE20
til 2205**

ELLER PEK PÅ
QR-KODEN MED
DIN MOBIL

RØDT FLAGG BETYR FARE

Rødt flagg på badestranda har jeg ikke noe forhold til, det fins jo ikke slikt i Norge. Derfor brydde jeg meg ikke så mye om det røde flagget på stranda på sydenturen. Det holdt på å gå skikkelig galt.

ETTER NOEN ÅR på jorda har jeg opparbeidet meg en smule livsvisdom, og det har resultert i to, etter min mening, gode læresetninger som jeg gjerne sprer om meg, uten at folk verken har bedt om det, eller ønsker å høre dem.

DEN FØRSTE ER «Viljen er sterkere enn vettet» og henspiller på ulike opplevelser fra mitt eget liv. Som da jeg satt på kne og dro opp løvetann fra gressplen. Jeg hadde bestemt meg for å dra opp 200 stykker av djvelskapen, og jeg ga meg ikke selv om det svei som satan i knærne. Ikke før det smalt i det ene kneet da menisken sprakk som en overmoden kvise. Smerten stakk som kniver i kneet, og min indre stemme brølte «IDIOT!!» flere ganger. Jeg ropte det til meg selv.

DEN ANDRE LÆRESETNINGEN «Du/jeg lærer aldri» er selvforklarende. Vi glemmer raskt de tabbene vi har gjort og slutter aldri å gjøre de samme feilene om og om igjen. I motsatt fall kunne Legevakta lagt ned virksomheten sin, for ikke å snakke om nettsiden «The Darwin Awards», som samler opp de mest spektakulære ulykkene der folk har mistet kontakten med sitt eget DNA og tilhørende evne til å overleve.

JEG KUNNE HA havnet på den nettsiden selv da jeg ferierte på en av Kanariøyene i fjor. Jeg måtte selvfølgelig bade hver dag i det herlige Atlanterhavet, selv den fjerde dagen, da det var nokså høye bølger, røde flagg langs hele stranda, og pussig nok, ingen andre i vannet. Men jeg skulle selvfølgelig bade, jeg har da bakset med høye bølger før og syns at jeg er god til svømme. Dessuten måtte jeg tisse.

JEG SKRITTET SÅ langt ut i vannet at jeg nesten ikke hadde fotfeste lenger. Jeg kjente at vannet rev og slet i meg, men det var helt

overkommelig for en rugg som meg. Jeg la på svøm, og da endret vannet seg på rapen. Brått ble jeg dratt ut mot det åpne havet og nedover mot bunnen av en kjempekraft. Jeg satte straks i gang med å crawl det forreste jeg kunne, men det var som om kroppen min var i en skruestikke. Jeg rikket meg ikke av flekken. Jeg prøvde å huske hva jeg hadde lært om slike situasjoner, samtidig som panikken og redselen for å dø strømmet gjennom kroppen og helt ut i fingertuppene.

VAR IKKE LØSNINGEN noe om å la seg føre med strømmen? Det føltes naturstridig å frivillig bli dratt til bunns, ikke er jeg noe god til å puste under vann heller. Med mine

siste krefter maktet jeg å svømme noen meter innover slik at jeg fikk fotfeste igjen. Jeg kjempet meg inn på land og ble liggende i vannkanten som en strandet hval til jeg hadde fått igjen pusten.

SENERE PÅ DAGEN googlet jeg på telefonen hva jeg burde ha gjort i en slik situasjon. «Er du i en utgående strøm, svøm parallelt med land til du slipper ut. Når du har kommet deg ut av strømkorridoren, kan du svømme inn mot land igjen, eller ligge i ro og la bølgene frakte deg inn mot land» sto det.

JØSS, ER DET så enkelt, det må jeg prøve en gang.

ILLUSTRASJON: DALL-E 3/KUNSTIG INTELLIGENS

I SALG

14.
MARS

NESTE UTGAVE

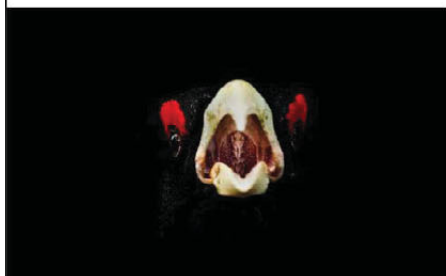
4/2025

Dags friluftsguide

SLIK FINNER DU FRAM HVIS DU GÅR DEG BORT

Vikingenes friluftsliv

FÅSCINERENDE FUNN PÅ HARDANGERVIDDA

Full av hormoner

NÅR TIUREN ER SPILLEGAL

Stor test og guide

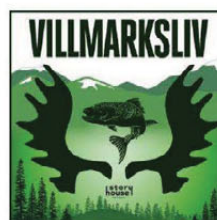
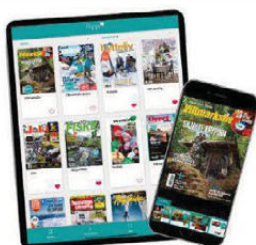
ALT DU TRENGER Å VITE OM TURØKSER

Lenge til neste utgave?

Les **Villmarksliv**
digitalt i Flipp

- ✓ Les hele bladet digitalt
- ✓ Tilgang til tidligere utgaver
- ✓ Uten ekstra kostnad for abonnenter

www.flipp.no/start

HØR PODKASTEN
VILLMARKSLIV

Hver uke på
podkasten
Villmarksliv.no

Bli abonnent på bladkiosken.no og søk etter Villmarksliv

RETURADRESSE:
ART AS
POSTBOKS 209
2021 SKEDSMOKORSET

15 UTG. KUN KR 349 *

+ Multiverktøy i gave

Gave til deg: Solid multiverktøy med en mengde funksjoner og godt grep. Stør kniv, liten kniv, sag, skrutrekker x 3, stjernetrekker, flaskeåpner, bokseåpner, bitsholder, 9 stk bits, knipetang med avbiter. Etui medfølger. **Verdi 399,-**

**DU SPARER
1535,-**

Så mye sparer du

15 blader	kr 1485
+ Multiverktøy	kr 399
Totalverdi	kr 1884
Din pris	kr 349*
Du sparer	kr 1535

*+ porto kr 49 for gaven

BESTILL I DAG

Scan QR-kode

eller send SMS

VIM59
til **2205**

Det lønner seg og abonnere!

Som abonnent får du Vi Menn levert hjem hver uke! + eksklusive temautgaver som Vi Menn Bobil, Vi Menn Båt, Vi Menn Bil og Vi Menn Premier League. Abonnementet løper inntil du sier opp. Du kan si opp når du vil. Etter introduksjonstilbudet er ordinær pris kr 549 for 16 utgaver.

TWA-dbytes.org